

**Wo
stawiznach
Serbskeho
Sokota**

z „Płomjenja“
tekst a foto: archiw Alfonsa Wićaza

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk (1)

Spočatki organizowaneho čěložwučowanja

Sokoł, to je sylny, mudry a zmužity ptak. We wulkim mnóstwje wón w našej lužiskej krajinje njeeksistuje. Tuž je wjeselo wulke, wuhladaš-li sokoła na žerdži sedžo při kromje puća. W powětre lětajo pyta za myšemi a wjerći swoje koła. Słowjanaj staj sej tutoho hordeho ptaka wuzwoliłoj za pomjenowanje swójeho sportowego zjednoćenstwa. Běštaj to Čechaj Miroslaw Tyrš (1832–1884) a Jindřich Fügner (1822–1865). Wónaj 26. februara 1862 w Praze tajke zjednoćenstwo pod mjenom Česki Sokol založištaj. Jeju ideja pod hesłom „W strowym čěle strowy duch“ bě, w tutym zjednoćenstwje zhromadzić wosebje čěsku dźěćinu a młodžinu, kotraž sportujo swoju maćeršćinu nałožuje a nimo aktiwneho čěložwučowanja čěske spěwy spěwa, dźiwadlo hraje a druhe kulturne zarjadowanja wuhotuje. Tute zarjadowanja mějachu pomhać hordosć na swój lud budzić. Čěska a Słowaska njeběštej wšak tehdy hišće swobodnej, njeměještej swojski stat. Nad

njeju knježeše Habsburgska monarchija, a ta čěsku a słowaksku rěč a kulturu přejara njespěchowaše.

Tyrš a Fügner a z nimaj dalši čěscy a słowaksocy narodowcy so pak za to zasadźowachu, zo njebyštej jich maćeršćina a kultura zahinyłoj, ale so dale wuwijałoj.

Po založenju Sokoła w Praze wuwijaše so po čěskim, morawskim a słowackim kraju čile sokołske hibanje. Wone namaka samo přez mjazu pola tamnych Słowjanow

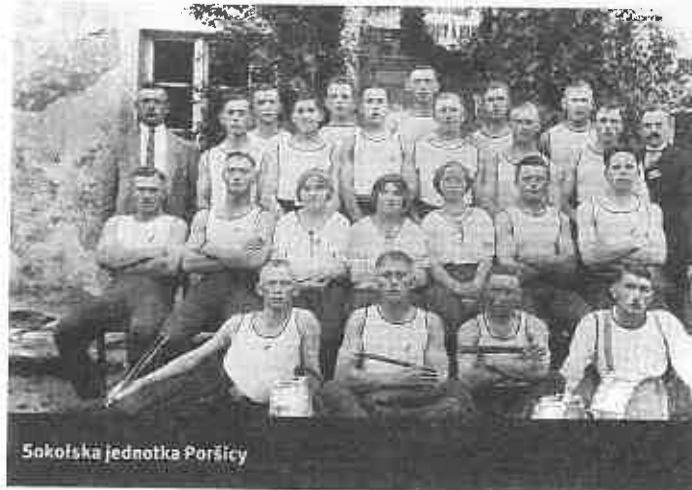

Jakub Šajba bě najdlěje starosta Sokola (1927–1933)

kaž Polakow, Juhošłowjanow, Bołharow, Ukrainčanow spodobanje. Tuž poča so tež pola nich sokołske sportowe a narodne hibanje wuwijać.

Wjednistwo Sokola (zady wotlěwa naprawo): Jakub Šajba, Vladimír Zmeškal, Herman Šleca, mladý Arnošt Bart, přědku: Měrčin Nowak a Pawol Krječmar

Sokoľska jednotka Porčicy

Młody Jan Meřkanek,
związkowy předsyda Sokola

Kedźbnosć we Łužicy

Serbski prócowar a nakładnik Marko Smoler a česki přecel Serbow Józef Páta předstajitaj w lětach wot 1907 do 1912 w serbskim časopisu „Łužica“ sokoľske hibanje w Čechach. Wonaj pokazaštaj na to, kak wažne je, ze sportowanjom zdobom skrućić serbsku rěč a kulturu w młodzinje. Měještaj strach, zo so serbska młodžina w němskich wojskich a kolesowarskich towarstwach Łužicy přeněmčuje. W nej měješe so budzić narodna hordosć. K tomu lubješe załoženje Serbskeho Sokola najlěpše móžnosće.

Hakle w léce 1920, po nawróće skupiny Serbow – z Markom Smolerjom a nowinarjom Janom Skalu na čole – ze zahorjaceho VII. wšosokoľskeho zléta w Praze, złoži so w Serbach znowa kedźbnosć na tute sportowe hibanje. W „Serb-

skich Nowinach“ pisaše Jan Skala, zo móže sokoľske hibanje jenož być „wšo za naš serbski lud, k jeho zbožu, k jeho swobodze“. Wón a tehdyši serbski student w Praze Herman Šleca přednošowaštaj w Budyšinje a na wsach wo sokoľskej myšliće a přeswědčištaj wo trěbnosći załoženja Serbskeho Sokola.

1920 załoži so Serbski Sokol

9. nowembra 1920 bu Serbski Sokol w Budyšinje z 18 člonami załožen. Přeni starosta bu Jan Skala. Wón wopuści pak spočatk 1921 Łužicu. Jeho funkciju přewza městostarosta Marko Smoler (1921–1923) a po nim Michał Nawka (1923–1927). Člonoyo Sokola podachu so do serbskich spěwnych towarstwow na wsach, zo bychu dalšich za tute nowe sportowe zjednoćenstwo dobyli. Hižo 16. awgusta

1921 bu w Bukecach dalša sokoľska jednotka (skupina) załožena. Jej slědowachu 10. septembra samsneho léta jednotka w Malešecach, 17. septembra 1922 w Porčicach a 29. oktobra samsneho léta w Radworju. 20. februara 1923 zahorichu so młodostni w Baconju a załožichu dalšu jednotku. Załoženska žołma sokoľskich jednotow njepopusći. W léce 1923 přidružichu so dalše nowe jednoty w Komorowje pola Rakec (30. apryla), Hrodzišču (17. junija), Pančicach-Kukowje (8. julija) a Rałbicach (30. awgusta). W léce 1924 slědowachu skupiny 16. měrcy w Njebjelčicach, 11. meje w Delnim Wujězdze a 22. septembra we Wotrowje. Ideja Sokola rozprestrěwa so 18. měrcy 1925 znowa w Sowrjecach, 17. nowembra samsneho léta we Wulkim Čisku, 5. apryla 1926 w Kulowje

a 28. apryla w Rakojdach. Dalše załoženja sokołskich jednotow běchu 7. meje 1929 w Haslowje, 1. oktobra 1930 w Lichanju a skónčnje 16. oktobra 1930 w Chwaćicach. W cyłku ličeše Serbski Sokół, kotryž mjenowaše so wot 1923 oficialnje Łužisko-serbski Sokołski Zwjazk, 20 jednotow z něhdže 1 100 sobustawami. Trěbne bě tuž krute nawodnistwo. Tak steješe na čole zwjazkowy starosta. Jako přenjeho wuzwolichu wučerja Michała Nawku z Radworja do tuteje funkcie (1923–1927), jemu slědowaše knihićišcer Jakub Šajba z Budyšina (1927 do 1933). Zwjazkowy jednaćel staraše so wo wšitke organizatoriske prašenja. Tutón nadawk wukonješe wot 1923 do 1927 dr. Herman Šleca, po nim hač do 1933 Gustaw Janak (wobaj z Budyšina). Za prašenja sportoweho zwučowanja a wubědžowanja bě zwjazkowy načolnik zamolwity. Přeni bě młody młynk Arnošt Bart z Delnjeho Wujězda (1923 do 1927), po nim hač do 1930 pjekar Měrćin Kěrk z Droždźija a hač do 1933 Jan Meškank. Wón bě wučer w Zdžeri.

Tež serbske holcy a džěći sportuja w Sokole

Tež žony mějachu z Ludmilu Smolerjec z Budyšina wot 1923 swoju zwjazkowu načolnicu w Sokole. Jej slědowachu Herta Sykoric z Ma-

Michał Nawka a Gustaw Janak jako Sokolčanaj

lešec, Marta Šudakec z Komorowa, wot 1929 kowar Měrćin Mełtka z Rakojd a wot 1930 Leńka Urbanec z Droždźija. Wot lěta 1927 měješe džěćacy wotrjad šewca Kurta Sykoru z Ma-lešec a młodeho Arnošta Barta za načolnikow Sokolatow. Podobnu nawodnisku strukturu měješe na wsach kóžda sokołska jednota. W léće 1927 rozdžěllichu sokołske jednoty do štyrjoch nazwučowanskich wokrjesow. Tute mějachu svojich načolnikow za zhromadne zwučowanja.

(pokročowanje w přichodnym wudaću)

Pohladnica Sokola, molowana wot Měrćina Nowaka-Njechorńskeho

Wo stawiznach sportowego towarzstwa

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk (2)

Kruta organizaciska struktura

W Serbskim Sokole knježeše čile sportowe žiwjenje. Byrnejz w organizaciji wjac hač 1000 młodych holcow a holcow sobuskutkowało, zrozumi jeje nawodnistwo z wutwarom kruteje organizaciskeje struktury zajimawe sportowe a kulturne hibanje na wsach wuwivać a zawěšćić a k tomu přirjadować trěbnych načolnikow, sportowych nazwučowarjow. Čłonojo Serbskeho Sokoła běchu wosebje fabrikscy džěłačerjo, rjemjeslnicy džěłačerjo, ratarscy džěłačerjo pola wulkoburow, mali ratarjo, domjacy, služowne, přistajeni, wučerjo, studenća a šulerjo. Po wječorach zetkawachu so tući w swobodnym času a na kóncu tydženja k zhromadnemu sportowanju. Při tym na to džiwachu, zo rěčachu mjezsobu serbsce.

Kaž hižo w předchadźacym přinošku wozjewichmy, wobzamkny hłowna zhromadźizna Sokoła 2. januara 1927 přiběraceho člonstwa a jednotow dla, w zwjazku wutworić jednotliwe zwučowanske wokrjesy, kotrymž předstajachu za čěložwučo-

wanje swójscy wokrjesni načolnicy. Tući pomhachu načolnikam w jednotach. Nastachu slědowace zwučowanske wokrjesy: srjedźny abo Malešanski z jednotami Malešecy, Poršicy, Radwor, Budyšin, Delni Wujězd, Lichań a Chwaćicy, nawječorny abo Chróšćanski z jednotami Chróšćicy, Njebjelčicy, Pančicy, Wotrow a Haslow, sewjerny abo Kulowski z jednotami Kulow, Ralbicy, Komorow pola Rakec a Wulki Čisk a narańši abo Hrodžišćanski wokrjes z jednotami Hrodžišćo, Bukecy, Rakojdy a Sowrjecy. Kóždy wokrjes wuhotowaše po wěstym času abo nimale kóžde lěto swoje wokrjesne sokołske swjedženje a złyty. Wokrjesni načolnicy běchu

Kóždy Sokol dósta swój sobustawski wupokaz.

sportowje nadarjeni serbscy młodostni. Trěbne fachowe kmanosće sportowego nazwučowarja přiswojichu sej woni zwjetša na kubłanskich kursach načolnikow w Praze. Tule dóstachu Serbja dobrou pomoc ze stron Čěskosłowakskeho Sokolskeho Zwjazka. Přeni wokrjesny načolnik srjedźneho wokrjesa bě

Pančičanska sokołska jednotna ze swojim starostom Francem Natušom (srjedźa w sokołskej paradnej drasće).

Takle zvučowachu Sokoljo w zjawności, kaž tule 1928 na swjedženju w Poršičach.

Bronjan Jan Handrik z Radworskeje jednoty a jeho naměstnik Alfred Krupa z Poršičanskeje jednoty.

Za načolnika nawječorneho zwučowanskeho wokrjesa bu Pawoł Šořta z Njebjelčanskeje jednoty wuzwolony.

Načolnistwo narańšeho wokrjesa přewza Měrćin Kėrk ze sokołskeje jednoty Hrodzišćo, jeho městonačolnik bě Maks Kielmorgen z Bukečanskeje jednoty.

Jako načolnik sewjerneho zwučowanskeho wokrjesa skutkowaše spočatnje Jurij Šewčik z Komorowskeje jednoty.

Hłowna zhromadźizna schwali wustawki

Ze wšeho spočatka trjebaše tajke wulke towarstwo swoje wustawki, jasne sformulowane nadawki a zaměry svojego skutkowanja. Tute schwalichu 14. oktobra 1923 na 2. hłownej zhromadźiznje. 1924 wuda Serbski

Sokoł swoje wustawki w brošurce, z tym běchu wono kóždemu sobustawej přistupne.

Hłownu zasadu towarstwowego skutkowanja zwurazni sokołske hesło: „W strowym čele strowy duch“. Z tutym staji sej sportowa organizacija wysoki narok. Tak žadachu sej wustawki mjez druhim wot sobustawa, zo měł so wón zeznajomić ze stawiznami svojego ludu,

hajić a česćić sej swoju serbsku rěč a narodnu kulturu. Šerokosc sokołskeho džěta pokaza so na mnohich podatych nadawkach, kotrež měješe kóžda jednota spjelnić. Tak dyrbyeše so wona na přikład wo to starać, zo pěstuja so w jeje rjadach prawidlownje čelne zwučowanja mužow, žonow, dorosta a džěci. Jednota měješe organizować „wulěty, wuchodźowanja, zjawne zwučowanja, wubědźowanja a podobne zjawne čěłozwučowanske wustupy“. Wosebitu kedźbnosc złoži sportowa organizacija na kubljanje svojich čłonow. Tak žadachu sej wustawki přednoški wo serbskich stawiznach, rěčne kubljanja, swójske zhromadźizny jednotow a wudawanje wosebiteho časopisa „Sokołske Listy“. Tutón měješe kóždy čłon Sokoła abonować, zo by so móhl wo skutkowanju cyłego sportoweho zwjazka

Načolnicy serbskich sokołskich jednotow wobdźělachu so 1925 na zwučowanskim kursu w Praze. Tule dostachu fachowe znajomosće nazwučowanja.

a wo sokołskim a žiwjenju susodnych słowjanskich krajow wobšernje informować. Sokoljo myslachu samo na zarjadowanje kniharnje w jednotach, na pěstowanje serbskeho a sokołskeho spěwa kaž tež hudźby. Nadawk Serbskeho Sokoła bě zdobom wuhotowanje zabawow a swjedženjow. Na nich předstajichu tež dźiwadło a klankodźiwadło abo přeprosychu sej na tajke zetkanja tamne serbske wjesne towarstwa. Z tym hajichu serbscy Sokoljo zhromadnosť a budźichu ludžom narodne wědomje. Wustawki wobjednachu tež prašenje sobustawstwa. Kóždy Serb abo druhi Słowjan móžeše być z čonom Sokoła, kotryž bě starobu 18 lět docpěl. Młódsich młodostnych a dźeći tež přijimachu, nic pak wotpowědnje statuta jako člonow ze wšěmi prawami a winowatosćemi. Statut dowoli wuwzać, běše-li to w zajimje sokołskeje jednoty. W někotrych jednotach přijimachu němskich młodostnych. Tak přiwza na příklad Chróšćanska jednota młodźenca Huga Sefnera z Drježdźan, kotryž služeše pola wjesneho wulkobura. Po wěstym času jeho samo jako načolnika-nazwučowarja jednoty wuzwolichu, dokelž bě talentowany sportowc. Sokoljo njeprěwza pak młodostnych, kotřiž skutkowachu w ně-

Přijaty dňa 22. 11. Zwjazkowe číslo 871/21

Přistupny lisćik

Mjeno a předmjeno Huga Wićaz (Serbska n.)
 Powołanje traktor
 Dzeń, měsac, lěto narodźenja 20. januara, 1910
 Bydl w Leawojce čisło-nasa _____
 W kotrych towarstwach je hiwaž ze sobustawom? _____
 Poručeny wot _____ w _____
 Přestupuje z jednoty w _____

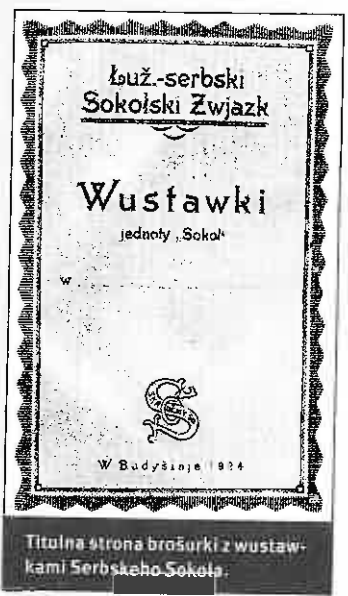
Připowědam so za sobustawu Sokołskeje jednoty w Leawojce a wobtwjerđuju, zo je to korektnje zapísane wěrne a prawe, a sľubuju z čestnym słowom, zo budu ja, budu-li přitajni, porjadnje dopjelnować sokołske winowatosće po wustawkach Přistupny-li być ze sobustawom jenzeje we Łužisko-Serbskim Sokołskim Zwjazku zaračeneje jednoty, zwjazam so, zo wrótu wupokážu sokołske znanješko

Samostatny podpis Huga Wićaz

Přistupny lisćik młodeho Radworčana do tamnišeje sokołskeje jednoty.

kajkich němskich wojeřskich towarstwach. Wot tajkich so sportowa organizacija zdali. Nowi sobustawo mějachu pruwowanski čas wobstać. Při tym mějachu swoju aktiwitu, spušćomnosť a narodne wuznaće dopokazać. Po schwalenju wustawkow w lěće 1923 běše dalše wuspěšne wuwice sokołskeho hibanja we Łužicy móžne. Młódzi Serbja akceptowachu Sokołski zwjazk poľnje jako organizaciju. Woni běchu hordži na to, być člon Serbskeho Sokoła a zwuraznichu tole z tym, zo wšudže tam, hdžež bě to móžne, so jemu zjawnje wuznachu a serbsku řeč z radosću nařozowachu. Serbski Sokol naby ze swojej krutej organizaciskej strukturu, wobšernym a mnohostronskim aktiwnym džeľom na wsach mjez serbskej ludnosću wulke připóznaće,

ale tež přećiwnikow swojeho jasneho zaměra a nadawka na dobro serbstwa dla.
(Pokročowanje w přichodnym wudaću)

Alfons Wićaz /
fota a repro: archiw awtora

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łužisko-serbski Sokolski Zwjazk (3)

Žony do organizacije zapřijate

W Serbach bě to za čas Serbskeho Sokola něšto cyle wosebiteho a wuwzać-

Na wšosokolskim zličće 1932 w Praze wustupichu w tamnišim stadiju ze serbskimi Sokolami tež Sokolki w narodnej drasće

neho, zo tež žony a holcy w jednej organizaciji hromadže z mužemi aktiwnje sobu skutkowachu. Łužisko-Serbski Sokolski Zwjazk je sej w tutej naležnosći wot wšeho spočatka svojego skutkowa- nja Čěskosłowakski Sokol a dalše słowjanske sokołske zwjazki z příkladom wzař. Hižo při jeho založenju w léće 1920 w Budyšinje zapi- sachu so zdobom žony do noweje čěłozwučowanskeje organizacije.

W léće 1921 založichu w Serbskim Sokole wotryjad za čěłozwučowanje žónskich. To bě w Serbach něšto cyle

noweho, zo tež žony sporto- wachu, haj samo hromadže z muskimi w zjawnosći ma- sowe zwučowanja předsta- jichu.

Z moraliskeho wida njebě w tehdyšim času kaž džensa móžne, zo holcy abo žony

před ludźimi sportowachu. Sokol džiwaše pak na runo- prawosć holcow a žonow, tež na to, zo so kaž mužojo swo- bodnje čuja.

W katolskich Serbach

bě wšak tajke postupowanje njeprzedstajomne a njemóž- ne, zo žona w bluzu a w suk- ni sportuje, hdyž hewak we wšědnym žiwjenju narodnu drastu nošeše. Tole nje- wotpowědowaše postajenej etice. Tuž wutworichu so jenož w sokołskich jednotach ewan- gelskeje kónčiny žónske wotryjady.

Znaty serbski moler a zahor- jeny Sokol Měrćin Nowak- Njehorňski bě tehdy k tomu pisał, zo „serbska kon- serwatiwnosć žonje připo- kaza městno jenož w swój- bje jako mačeri, wukublarce džěći a wobstararce dom- jacnosće. Serbska žona ni- hdže nje wustupuje aktiwnje a samostatnje w zjawnym žiwjenju“. Zdobom wón tež na to pokaza, zo w druhich słowjanskich sokołskich organizacijach katolske hol- cy aktiwnje sportuja a čeho- dla njesměło tole tež w Ser- bach móžne być.

w krótkich cholowach abo gymnastiskich woblekach, kaž tole džensa znajemy,

Jara aktiwna Sokolka bě Elza Jana- kowa z Budyšina. Tule steji wona ze starostu Serbskeho Sokola Jakubom Šajbu (natěwo) a ze swojim mandželskim, jednaćelom Sokola, Gustawom Janakom.

Iniciatorka žónskeho hibanja w Sokole

bě Ludmila Smolerjec, džowka hłowneho redaktora

Tež na III. zléće Serbskeho Sokola 1931 w Radworju běchu Sokołki sytnje zastupjene.

Serbskich Nowin, Marka Smolerja. W sportowej organizaciji wutworichu so žónske wotrjady w jednotach Malešecy, Komorow pola Rakec, Bukecy, Poršicy, Rakojdy a Hrodzišćo.

Holcy a žony mjenowachu w sportowym zwjazku Sokołki. Wone wustupichu přeni króc zjawnje léta 1924 na 1. wšosokołskim zléće w Pančicach-Kukowje. Při tym předstajichu gymnastiske zwučowanja a žnjejachu wulke připóznaće přihladowarjow. Pozdžišo zwěrichu so wone samo na sportowe narjady.

Hizo 1927 wuhlada publikum 2. wšosokołskeho zléta we Wulkim Čisku jich při zwučowanjach na bradłach. Tam wobstachu Malešanske Sokołki pod nawodom Heraty Sykoric, pozdžišeje mandželskeje Arnošta Barta młodeho z Delnjeho Wujězda, z brawuru.

Sokołki lubowachu tež serbsku ludowu reju. Za nju horichu so pozdžišo zdobom

Sokołki a Sokołjo předstajichu na Domowinškim swjědženju 1930 w Rakecach serbske ludowe reje.

žony a holcy w sokołskich jednotach katolskich kónčin. Wone smědžachu ludowe reje w narodnej drasće předstajeć, dokož wotpowědowaše to moralce nošerkow katolskeje narodneje drasty. Aktiwna katolska Sokołka na tutym polu bě Ludmila Nawkec z Radworja. Radworska Sokołska jednota je do svojich swjědženjow nimo sportowych zwučowanjow a wubědžowanjow často tež ludowu reju zapřijata.

Nazwučowarki a wustupy Zamołwita za čěložwučowanje žonow bě na sokołskim zléće 1927 we Wulkim Čisku zwjazkowa načolnica-nazwučowarka Marta Šudakec z Komorowskeje jednoty. Wot 1929 nawjedowaše žónski wotrjad kowar Měrćin Mjeltka z Hrodzišća. Wón pomhaše w jednotach při teoretiskim wudžětanju zwučowanskeho programa a při wukubljanju načolni-

cow. Tule pytaše Serbski Sokol za sportowje talentowane holcy, kotraž bychu móhli gymnastiske zwučowanja Sokołkam spřístupnić a tute z nimi nazwučować. Tajkim talentowanym Sokołkam je Měrćin Mjeltka trěbne fachowe znajomosće sposrědkował, kotraž je sej wón na kursach nazwučowarjow w Praze přiswojił. Přenje tajke wukublanje bě 7. awgusta 1929. Na nim wobdžěli so 16 Sokołkow, štož swědčeše wo dosć

Měrcina Mjeltka hromadže ze Sokolkami.

wulkim zajimje žonow a holcow za čěłozwučowanje.

Wot 1930 přewza Měrcina Mjeltkowe městno jako zwjazkowa načolnica Leńka Urbanec z Droždžija, pozdžiša jeho mandželska.

Z nim hromadže zestaješe wona zajimawe gymnastiske zwučowanja, kotrež předstajichu Sokołki 9. měrcsa 1930 w Budyšinje a 23. měrcsa samsneho lěta w Drježdžanach a tež 11. meje 1930 na zléće Domowinskeje župy „Handrij Zejler“ we Łazu.

Z tutymi zwučowanjami podachu so Sokołki samo do słowjanskeho wukraja. Tak zawjeselichu z nimi publikum na sokołskich zlétech na přikład 1930 w Běłohrodže, w Mladej Boleslawje a w Poznanju. Sokołki zahorichu na wšoserbskim zléće 13. julija 1930 w Rakecach přihladowarjow, kotrymž předstaji 22 žonow a holcow z jed-

Do delegacije Serbskeho Sokola na wšosokolški zléć w Beogradže 1930 slůšachu tež Sokołki.

notow Budyšina, Bukec a Poršic swoje zwučowanja. W Poršicach mějachu jara aktiwne žony, byrnjež spóčatnje jich žónski wotrjad muski Herman Prancka nawjedował. Jemu poboku steješe Frida Šoćic, sotra mandželskeje Měrcina Nowaka-Njehorńskeho. Pozdžišo wona wo Sokołskim hibanju rjekny, zo namaka w nim „přećelki a z nimi tež lubość k serbsčinje a scyła k serbskemu

spěwej a kulturje. Mi lubjachu so tute tydženske turnarske zwučowanja, naše swjedženje, scyła tute začuće, zo slůšeš do dobreje zhromadnosće“. Frida Šoćina bě nadarjena sportowka. Tohodla je Serbski Sokol ju 1925 tež na kurs načolnikow do Prahi pósłał. Wot 1925 hač do 1927 skutkowaše wona jako načolnica žónskeho wotrjada Poršičanskeje jednoty.

Nic jenož čěłozwučowanje ale tež zhromadnosć, pěstowanje serbskeho spēwa, nałožkow kaž mejemjetanje, ludowa reja a dziwadženjenje pričahnychu holcy a žony do Sokoła. Tam namakachu wono po čězkim wšědnym džěle zwjetša w ratarstwje swoje spokojenje. Při wšěm pak so Serbskemu Sokołej njeporadži, we wšěch jednotach žónske wotrjady załožiť.

(pokročowanje scěhuje)

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk (4)

Sokolata-džěci sobu sportuja

Džensa džěci rady w sportowych towarstwa sobuskutkują. Takle bě to tež w zašłych časach. K tomu pak so tehdy, w přenjeju počójcy zašłego lětstotka, holcam a hólcam přewjele njeskićeše. Wosebje chwalobne bě tuž, zo Łużisko-serbski Sokolski zwjazk, kotryž so 1920 w Budyšinje załoži, na serbske džěci njepozaby. W swobodnym času džěćom aktiwne sportowanje zhrmadnje

z nałożanjom serbskeje rěče skićeć, měješe tute towarstwo jako jedyn ze svojich najwažnišich nadowow do přichoda.

Serbski dorost sej kublać pod swoim hesłom „**W strowym čěle strowy duch**“ bě sportowemu zwjazkej wažne. Tole pěstowachu tež tamne słowjanske sokołske zwjazki. Bórže po swoim załoženju rozmyslowaše nawodnistwo Serbskeho Sokoła hižo wo tak mjenowanym wotrjedže Sokolatow, kaž potom džěci w towarstwje mjenowachu. Malešanska Sokołska jednota bě přenja, kotraž tajku iniciatiwu do rukow

wza, zo by do swojeho sportowego hibanja tež džěci zapřijala. Tak započina w léće 1923 młody Sokoł Kurt Sykor, syn starosty tamnišeje jednoty Arnošta Sykory, ze skupinu hólcow ze wsy a wokoliny zwučować.

Wot wšeho počatka stejachu pak tehdyše statne šulske instancy přečiwo Serbskemu Sokołej a z tym tež přečiwo zapřijeću džěci do jeho sportowego hibanja. Tak zakaza mjez druhim šulske nawodnistwo delnjohórčanskeje šule Malešanskim Sokolatam wobdžělenje na zwučowanjach tamnišeje jednoty. Wjetšina Malešanskich Sokolatow chodžeše však do tuteje šule. Swój zakaz

tamniše šulske nawodnistwo samo zjawnje wozjewi, zo bychy so starši Sokołej wotrjeknyli. Tola Serbski Sokoł njeda sej tajke postupowanje lubić a přečiwo tomu masiwnje protestowaše. Skónčnje dyrbješe delnjohórčanske šulske wjednistwo swój zakaz wróćo sčahnyć.

Dobyće bě za Serbski Sokoł jara wažne, dokelž zbudži w ludze dowěru. Tuž džěci a wjacje džěci swój puć do Malešanskeje sokołskeje jednoty namaka, tak zo dyrbješe so nimo Kurta Sykory hišće młody Brězowčan Arnošt Bart jako dalši wo zwučowanja Sokolatow starać.

Sokolata njenazwučowachu jenož gymnastiske masowe pokazki, ale sportowachu samo na narjadach. Hižo na Domowinskim zléće 1924 w Chwaćicach Malešanscy hólcy swoje čěložwučowanke zamóžnosće zjawnje předstajichu a hosći swjedženja zahorichu. To so spěšnje wokoło powědaše. Bórže na to wutworichu w jednotach Poršicy, Radwor a Delni Wujězd dalše džěćace wotrjady. Nazhoni taj nazwučowarjej Sokolatow Kurt Sykor a Arnošt Bart skićeštaj tutym jednotam swoju pomoc. Džesać

Jako jenička měješe Poršičanska sokolska jednota holcy w džěčacych wotrjedze. Tule Sokolatkı při zwučowanju.

lět po swojim založenju měješe Serbski Sokol 11 džěčacych wotrjadow.

W Poršicach holcy aktiwne

Wosebitosć džěčaceho sportowanja bě w Poršičanskej jednoće. Wona měješe w tym wotrjedze jenož holcy. W tamnych jednotach pak zwučowachu hólcy. Sydom do 14-lětne Poršičanske Sokolatkı běchu na swjėdženjach w Serbach rady widzane a witane, dokelž mějachu rjane gymnastiske zwučowanja w swojim programje, kotrež so ludžom lubjachu.

Serbski Sokol organizowaše samo wulki zlět za Sokolatow. Prěni tajki organizowaše w nadawku zwjazka Malešanska jednota.

26. septembra 1926 zetka so w Malešecach 60 hólcow a wosom Poršičanskich hólcow k zhromadnemu wobědžowanju. Časopis „Sokolske listy“ mjez druhim wo tym pisaše: „Wšelakore narjadowe zwučowanja

Skupina hólcow ze swojimi nazwučowarjemi z Radworja a Malešec na zlěće Sokolatow 1926 w Malešecach

hólcow a holcow w šěsć skupinach pokazachu wažne a pilne zwučowaniske prócowanja, kotrymž so tući najmłódsi Sokolnicy z wjesolej myslu hižo wěnuja z nawjedowanjom swojich wopornych zwučowarjow.“ Hólcy wubědžowachu so w běhanju ze wšelakimi zadžěwkami, z lězenjom po žerdži za poprjancami. Wobdžělnicy zlěta předstajichu zhromadnu wulku pyramidu, kotraž zbudži pola přihladowarjow wobdžiwanje.

Serbski Sokol zapřija swój dorost samo do wulkich swjėdženjow a zlětow.

Tak wustupichu na přikład 9. septembra 1928 Sokolata na swjėdženju nowonatwarjenja Radworskeje šule hromadže z dorostlymi Sokolami a hrachu před zjawnej kulisu hru „Hajnik a zajac“.

Gymnastiske zwučowanja předstajichu najmłódsi

Sokolata tež na swjėdženju poswěćenja sokolskeje chorhoje 17. junija w Poršicach, na Domowinskim zlěće 1930 w Rakecach a na 3. wšosokolskim zlěće 1931 w Radworju. Tuž bjerješe sportowe towarstwo džěło z dorostom jara chutnje.

Česćownosć k druhim kulturam

Zaběry ze Sokolatami běchu wšelakore. W Chróšćanskej jednoće zwučowachu Sokolata samo na pišćalkach hrać. Tak wobrubichu tući

Na zléću Sokolatow w léće 1926 stworichu džěci z wjacorych jednotow na kóncu wulku pyramidu.

Na poswěćenju přenjeje sokolskeje chorhoje 1928 w Poršicach wustupichu pod nawodom Arnošta Barta (cyle přědku) Sokolata-hólcy z gymnastiskimi zwučowanjami. Při tym wužiwachu tež serbske chorhojčki.

hwizdarjo a jedyn bubnar 16. januara 1927 sokołski swjědžen w Lejnje a předstajichu tež zajimawe sportowe zwučowanja. Nimo zhromadneho sportowanja podachu so Sokolata na pućowanja. Tak organizowaše mjez druhim zwjazk za nich zajězdy do Prahi a Młodeje Bolesławy. Tam zeznamichu so hólcy a holcy z Čěskim Sokołom a susodnym słowjanskim krajom, z jich rěču a kulturju. Přeswědčiwje so z tajkim postupowanjom pokaza, zo widžeše Serbski Sokoł swój nadawk tež w tym, džěćom hižo zahe posrědkować narodne wědomje, lubosć k serbskej rěči a kulturje a česćownosć druhim kulturam napřećo. Tohodla wuhotowaše wón Sokolatam tež čitanja bajkow, zhromadne spěwanje a džiwadłowe hraće kaž tež hodownički z narodnym duchom. Hibićiwje sportowe towarstwo zawjedže w Serbach samo kopańcu. Za nju so

Sokolata wosebje horichu. „To bě za nas wulkotna wěc, za bulom honić a přećiwu druhim mustwam hrać a naše kmanosće mjezsobu měrić“, bě so tehdyši Ralbičanski wjesnjanosta Jurij Frencl na swój čas

latam hrajahmy, ale tež rjana serbska towaršnosć“, powědaše Beno Šenk z Měrkowa, po 2. swětowej wójnje znaty kopar Slawije Radwor, wo tutym času. Serbski Sokoł je ze swojim aktiwnym džěćom z doro-

Na Domowinskim zléću 1930 w Rakecach wustupichu pod nawodom swojeho zwjazkowneho načólnika Arnošta Barta Sokolata z wjacorych jednotow z gymnastiskimi zwučowanjami.

Sokolatow dopomnił. Tak organizowachu jednotliwe jednoty nimo gymnastiskich wustupow Sokolatam koparske wubědžowanja kaž 1932 w Njebjelčach abo w Ralbičach a Radworju. „To běchu stajnje napjate hry, hdyž přećiwu Ralbičanskim Soko-

stom džensa w Serbach zawostajit wosebity zajim za kopańcu a tež to, zo je w někotrych sportowych jednotkach tež serbska rěč mjez koparjemi dale žiwa. (pokročowanje w přichodnym čísle)

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łužisko-serbski Sokolski Zwjazk (5)

Sportowe discipliny a zwučowanišća

Ze založenjom Serbskeho Sokoła w lěće 1920 steješe bórže prašenje za tym, w kotrej hali abo rumnosći móhli Sokoljo wosebje w zymskim času zwučować. Hižo 24. nowembra 1920 přeprasy towarstwo svojich sobustawow na přenje zhromadne zwučowanje do čěložwučowanskeje hale Budyskeje tachantskeje šule. Tajkich sportowych rumnosćow njemějachu tehdy města a wsy přewjele. Tuž bě nawodnistwo towarstwa wjesołe, zo so jemu poradźi, směć tam zwučować. Bohužel pak bě přenje zhromadne sportowanje w tutej hali zdobom tež te poslednje.

Tehdyši zwjazkowy jednaćel Gustaw Janak z Budyšina wobsedžeše 1978 hišće list, w kotrymž na próstwu Sokoła, čěložwučowarnju w Budyšinje dale směć wužiwać, tamniši měšćanosta na to mjez druhim wotmołwi: „Wašu próstwu ... dyrbi my wotpokazać, dokelž je, kaž z wustawkow wuńdže, tute sokolske towarstwo ... přećiwu němcowstwu wusměrjene.“ Samo serbske wědomstne towarstwo

Maćica Serbska njeprěwostaji Sokołej w starym Budyškim Serbskim domje swoje rumnosće ...“

Tak dyrbješe sportowe towarstwo hižo ze wšeho spočatka začuwać, zo měješe w Němcach kaž w Serbach z najwšelakorišich přičin přećiwnikow. Někotři hód-

bě, kaž přichodne pokročowanja pokazaja, konsekwentny wojowar za daletraće serbskeje rěče a kultury. Tutón swój bój zwjazawaón z aktivnym čěložwučowanjom. Samo to bě wěstym ludžom, wosebje pak statnym instancam, čerń we wóčku.

noćichu Serbski Sokoł ze wšeho spočatka jako anti-němske, tamni zaso jako nacionalistiske towarstwo, a někotři Serbja myslachu sej, zo hołduje wone kaž Česki Sokoł reformatorej Janej Husej. Tutón strach widžachu wosebje někotři serbscy katolscy duchowni a kruhi w Mišnjanskim biskopstwje.

Ničo z tutej wumjetowanjow abo tukanjow pak njebě prawje. Serbski Sokoł

Wopačnych hódnoćenjow dla rozmyslowaše w decembrje 1920 nawodnistwo sportowego zjednoćenstwa samo wo změnje swójeho oficialneho pomjenowanja. Na kóncu pak so wšitcy wobdźělnicy na wonej zhromadźiznje dnja 3. decembra w Budyskim hosćeńcu „Běły kón“ za to rozsudzichu, zo ma Sokoł być „zjednoćenstwo wšěch njebojaznych, swojeje narodnosće sebi poľnje wědomych

K najaktiwniším sportovcam w zwjazku słušeše jednota Malešecy.

a ju raznje wuznawacych woprawdžitych přesvědčenych Serbow“.

Čech jako přeni nazwučowar

Spočatne rumnostne čezě Budyscy Sokoljo bórže přewynychu. Na kóncu namakachu za sebje w Serbach kaž tež w Němcach syłu přecelow-pomocnikow. Woni smědzachu potom w Budyskej sportowej hali ewangelskeho towarstwa na Hornčerskej zwučowač. Do toho pak měješe nawodnistwo prašenje rozrisač, što by móhl fachowje serbskich sportowcow trenowač. Townerstwo trjebaše nazhoni toho nazwučowarja. Jeho namakachu. Bě to člon Budyskeho českeho towarstwa „Palacky“, kiž rěkaše Jan Vaver. Wón měješe wšitke kmanosće tajkeho sportoweho nazwučowarjanačolnika. Wšako bě solidarita ze stron Čechow a tamnych Słowjanow w čezkich situacijach za Serbow stajnje wulka pomoc.

Zwučowanja na žurlach

Sokołske jednoty namakachu swoje zwučowanske rumnosće na žurlach wjesnych korčmow. Za to dyrbjachu zwjětša podruž płaćić. Woni dobychu sej pak tež někotrych korčmarjow jako sobustawow, kaž na přikład w Radworju Arnošta Šuberta abo w Malešecach korčmarja Zyndu a jeho syna. Přez to móžachu žurle zadarmo wužiwač. Druhdže zapłaćichu jednoty wužiwanje žurlow z pomocu nazběraných přinoškow.

W Radworju, ale tež druhdže, dowolichu korčmarjo Sokołam na žurli do špundowanja za překuš trěbne kluki a dalše připrawy kaž za bradla zatwarić. To bě wažne za wěstotu zwučowanja na narjadach.

W lécu sportowachu hólcy a holcy wonka na čerstwym powětrě a to zwjětša na łukach a šulskich sportnišćach. Tajke sportnišćo natarichu w Radworju z pomocu Sokołow. W Ralbicach přewostaji tamniši bur Zarjenk Sokołskej jednoće samo svoju łuku jako sportnišćo.

Nakupy narjadow

Česki Sokol poskići serbskim nazwučowarjam-načolnikam fachowu pomoc a přeprasy jich tež na tajke darmotne kursy do Prahi. Cyły rjad Serbow a Serbowkow tute poskitki přiwza a přiswoji sej tam trěbnu znajomosć sportoweho

Česki Sokol pomhaše Serbam při wukubljanju nazwučowarjow. Tule serbscy Sokoljo na tajkim kursu w Praze.

Čestne wopismo Radworskeho Sokola za Józefa Nawku. Wón wudoby sej na 3. zwjazkowym zléće Serbskeho Sokola 1931 w Radworju 1. město za swój najdalšij kruk (6 metrow).

nazwučowarja. To bě za Serbski Sokol wulka pomoc. Wšako měješe wón za jednotliwe jednoty hižo dosć wudawkow při nakupje sportowych narjadow kaž konja, bradla, překuša, kozoła a druhich wjetšich a mjeńšich gratow. Trěbne pjenjezy nazběrachu ze sobustawskich přinoškow a na swjedźenjach, na kotrež bě stajnje wša zjawnosć přeprašena. Nimo sportowych zwučowanjow a lochoatletiskich wubědźowanjow předstajichu na tajkich swjedźenjach zdobom dźiwadłowe hry abo druge kulturne poskitki. Ke gymnastiskim scenam a zwučowanjam na narjadach, ke kotrymž wosebje načolnik Měrćin Mjelтка z Hrodzišća druhdy wosebitu choreografiju z hudźbu zestaješe, přidružichu so w Sokołskich jednotach dalše sportowe discipliny.

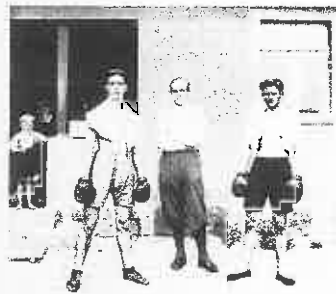
Woblubowana bě lochoatletika

Wosebje woblubowana bě tule lochoatletika. Při tym dominowaše dalokoskok, wysokoskok, běhi na 100, 400, 1 000 a samo 10 000 metrow kaž tež kulostork. Łužisko-serbski-Sokołski Zwjazk měješe dobrych lochoatletow. Najznaćiši z nich běchu z Radworskeje jednoty Józef a Anton Nawka, Jurij a Pawoł Ryćer a Michał Pjetaš, z Bukečanskeje Maks a Erich Pawoł, Měrćin Vogt a Richard Rjeńč, z Hrodzišćanskeje Měrćin Mjelтка a Richard Róža, z Poršiskeje Pawoł Wjenk, Jan Winša a Alfred Krupar, z Rakojdžanskeje Gerat Mjelтка, z Ralbičanskeje Jurij Bjeńš, Michał Žur a Jakub Šołta a z Malešanskeje jednoty Kurt Sykora. Na sokołskich zlétech dobychu tući we wšelakich disciplinach lochoatletiki myta z čestnym

wopismom. Zdobom natwarichu sej sportowcy w swobodnym času připrawy za daloko- a wysokoskok. Tuž běchu we wšěch jednotach lochoatletiske wubědźowanja móžne.

Zajimawe je, zo zaběrachu so Sokołjo Radworskeje jednoty samo z pjasćowanjom. Tute zawjědže zwjazkowy načolnik Jan Meškank. Z tym bě Serbski Sokol tež wotewrjeny napřečo modernym sportowym disciplinam. W léću přidružili so jako dalša disciplina kopańca. Přez nju nastawachu na wsach hrajnišća. Kopańcu pěstowachu w džesac Sokołskich jednotach, hłownje w katolskej kónčinje. Tohodla je wona hišće džensa w Ralbicach, Radworju, Njebjelčicach a Pančicach-Kukowje žiwa a woblubowana. Tuž smě so rjec, zo je Serbski Sokol awantgardist sportowanja w Serbach Hornjeje Łužicy.

(Pokročowanje slěduje)

W Radworskej jednotce stejše na programje sportowych disciplinow tež pjasćowanje. Tule zwjazkowy načolnik Jan Meškank (srjedža) z Radworskimaj pjasćowarjomaj.

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk (6)

Mačerščinu pěstować a dale wuwijać

Nawodnistwu Serbskeho Sokoła bě stajnje wědomo, zo serbstwo jenož ze žiwěj mačerščinu a kulturu wšitke časy přetraje. Tohodla měješe wone swoje sokołske hesło „W strowym čěle, strowy duch“ přeco před woćomaj a jako zásadu za swoje rozsudy. Tuž w nawodnistwje a w jednotkach

pomjenowanja, tak mjenowana sportowa terminologija. Bradła, překuš, kozoł a druge sportowe narjady abo nakop, jědnatka, wólno kop při kopańcy a druge serbske słowa je sej Serbski Sokoł sam stworił. Tute słowa wužiwaja so hišće džensa w sporće abo při kopańcy w šulskich hodzinach a na wsach, potajkim wšudže tam, hdžež w koparskich jednotkach wědomje serbsčinu nałožuja. Sokołej słuša tuž za jeho tehdyše

dr. Herman Šleca nadawk, serbsku sportowu terminologiju wuwijać. To wšak njebě tak lochko. Bohudžak pak měješe wón za zwoprawdženje swojeho nadawka dobre wuchadžišćo, a to hižo eksistowacu česku sportowu terminologiju. Šleca wědžeše hižo ze wšeho spočatka, zo njeje jeho džěło jenož Sokołej k wužitku, ale wažne za cyłe serbske kulturne žiwjenje. „Wosebje serbskim wučerjam dyrbi serbske čěłozwučowanje w šuli a nimo šule na wutrobje ležeć“, piše wón 1924 w časopisu „Sokołske Listy“. Wón namoŕwješe inteligenca, na serbske pomjenowanje kritisce zhladować a serbske sportowe rěčne wuwice podpěrować. Wažne bě na to hladać,

Sokoła na wsach kruće na to dźiwachu, zo nałožuje so při sportowanju serbska rěč. Tola ze zawjedženjom gymnastiki, zwučowanjom na narjadach, lochkoatletiku, kopańcu a dalšich sportowych disciplinow pobrachowachu k narjadam a jednotliwym zwučowanjam a hramotpowědne serbskorěčne

prócowanje z džzensnišeho widžane dwójny džak a dwójne připóznaće.

Herman Šleca nadawk přewzał

Kak je k tutej serbskej sportowej terminologiji poprawom dóšlo?

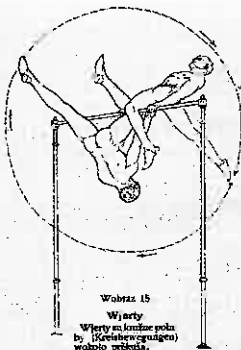
W léće 1921 dósta přeni jednaćel Serbskeho Sokoła

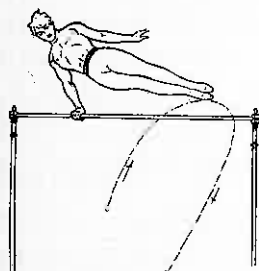
SKUPINY.

PRŮVODNÍ KNIŽKA
 JAR JANIČAK
 FRANTY KOZISEK

Česke wudače příručky k zvučowa-
 njam ze skupinami. Tuta bě tež ze
 zakładom za serbski přetožk.

Wobraz 15
 Wjarty
 Wjarty na kónčine pola
 by (Winkelstützen)
 wobto přetožka.
 a) z podpěry přez wus do podpěry.
 b) ze stěže přez wus do stěže.

Wobraz 16
 Mlety

Rysowance a serbske wurazy k zwučowanju na překušu

zo přetožki abo nowotwórby
 woprawdže tomu serbskemu
 wotpowěduja a zo njejsu
 na kóncu germanizmy abo
 čechizmy. Wuběrnaj serbskaj
 rěčespytnikaj prof. dr. Arnošt
 Muka a Radworski wučer
 Michał Nawka, ale tež moler
 a redaktor Měrćin Nowak-
 Njechorński rěčnu akciju
 aktiwnje podpěrowachu.

Lěta 1924 wozjewi dr. Herman
 Šleca w „Sokołskich Listach“
 přeni powšitkowny přehlad
 tuteje terminologije. Slědowaše
 zestawa prostneho zwučowa-
 nja, porjadowe zwučowanje
 a narjadowe zwučowanje.

K narjadowym, kaž na při-
 kład za zwučowanje na překu-
 šu a bradle, podachu přidatne
 rysowanki a konkretne praktiske
 rozkładowanja. To bě na jed-
 stronje wulkotna příručka za
 to, kak ma so krok po kroku
 při gymnastiskich scenach abo
 na narjadach z nazwučowanjom
 pokro-

čowač. Na druhej stronje bě
 tajki přehlad serbskorěčneje
 sportoweje terminologije
 wuběrne rěčne zwučowanje
 a wukmanjenje Sokołow. Kaž
 hižo naspomnich, stejachu k
 přetožowanju do serbsčiny
 česke słowa a zapřijeća k
 dispoziciji. Tak je tu na při-
 kład za zwučowanje w skupinje
 knižka Českeho Sokoła pod
 napisom „Skupiny“, kotruž je
 1924 zestajał Jaroslav Jančak.
 W njej su jednotliwe

kročele zwučowanskeho
 postupowanja jara derje z
 rysowankami a wotpowědny-
 mi wurazami rozpisane. Po-
 podobnu knižku tež Serbski
 Sokoł z rysowankami wuda.
 Pod hesłom „Serbski čělo-
 zwučowanski system“ wuńdže
 mjez druhim zwučowanska
 knižka za sportowanje na
 překušu. Z tutym džěłom je
 Serbski Sokoł dopokazał, zo
 maja Serbja za moderne
 sportowanje swoje wotpowědne
 serbske wuraz-

Tež sokolska jednotk Delni Wujězd, kotrejež starosta bě Gustaw Mjertin
 (sedžo, 3. wotprawa) a jeje načolnik jeho bratr Maks Mjertin (stejo 4. wotpra-
 waj, džiwaše na konsekwentne natožowanje serbskeje rěče při zwučowanju.
 (Widzi tu něchtó z žitarjow swojeho džěda abo pradžěda?)

Někotří serbscy Sokoljo hromadže ze svojimi přečelemi-sportowcami na kursu načolníků, kotryž organizowaše w Praze Čěski Sokol.

zy, zo njeje serbsčina někajka muzejowa, ale žiwa řeč. Nowe słowa so spěšnje zakorjenichu. Sportowcy nałożowachu je wědomje při čěložwučowanju a při hrach na sportnišćach serbskich wsow. Tajke postupowanje pomhaše pozbudžować narodnu hordosć.

Pisomnu řeč skrućili

Přez abonement časopisa „Sokołske Listy“ wukmanichu so Sokoljo dale a lěpje w čitanju a pisanju maćeršćiny. Nowe serbske wurazy – hač sportowe, politiske abo techniske – namakaše kóždy člon sportoweho towarstwa w swoim časopisu. Lěta 1922 jewichu so najprjedy w předchadnikomaj časopisa pod hesłom „Sokołski kućik“ a „Sokołskich Listow“ w Serbskich Nowinach nastawki wo to-

warstwowym žiwjenju. Wot januara 1924 pak wuńdže přenje samostatne čisto jako přiłoha Serbskich Nowin a skónčnje wot januara 1926 jako samostatny časopis-měsačnik „Sokołske Listy“. Jón redigowaše najprjedy dr. Herman Šleca, wot 1927 Michał Nawka a wot 1929 Měrcin Nowak-Njehorński, znaty serbski moler a spisowacel.

Přinoški w časopisu čitachu Sokoljo často zhromadnje po zwučowanju. Wo tym a tamnym přinošku so tež rozmołwajachu, a tak džeń a bóle dobru maćeršćinu nałożowachu.

Zdobom rozprawjachu jednotliwi sportowcy w „Sokołskich Listach“ wo sportowym žiwjenju swoich jednotkow. Přez to běchu člonoj towarstwa wo wšem tym, štož so w zwjazku wot-

měwaše, derje informowani. Do dopisowanja wšak běchu wšitcy Sokoljo namołwjeni. Z tym spěchowawaše Serbski Sokol wěstotu w nałożowanju serbskeho prawopisa swoich člonow. Za dopisowanje pomjenowachu w kóždej jednoće jednoho zamołwiteho. Wón tež tamnych člonow k dopisowanju do „Sokołskich Listow“ pohonjowaše.

Měrcin Nowak je jako redaktor „Sokołskich Listow“ zrozuměl, zhromadnosć Hornich a Delnich Serbow wuzběhnył a předstajeł. Tak zhonichu čitarjo časopisa wo podobnosćach a rozdžělach mjez hornjej a delnej serbsćinu. Tak wozjewješe wón rozdžělna słowa mjez wobemaj řečomaj, ale tež přinoški, kotrež rozprawjachu wo zhromadnych stawiznach. Z tym přinošowaše wón k tomu, zo česćachu sej Sokoljo swoich bratrow a swoje sotry tež w Delnej Łužicy.

W „Sokołskich Listach“ móžachu Sokoljo tež čěsku řeč wuknyć. Haj, w nich wjedžeše so samo řečny kurs čěšćiny. Tutón řečny kurs serbscy sportowcy za sebje zahoriće wužiwachu, dokelž zetkachu so často na sokołskich swjedženjach, zlětach a zwučowanjskich kursach z čěskimi přečelemi, ale tež z tamnymi słowjanskimi Sokołami (pokročowanje slěduje).

Wo stawiznach sportowego towarzstwa

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk (7)

Kulturu hajili a spěchowali

Nawodam Serbskeho Sokoła bě stajnje wědome, zo tworitej rěč a kultura jedyn cyłk. Serbski lud móže jenož swoju identitu, swoju swojoraznosť, wobchować, tworitej-li wonej jednotu. Tuž sportowe towarzstwo nimo svojego nadawka – młodžinu čelnje skrućić – tež na to džiwaše, zo w swoim hibanju serbsku rěč a kulturu z wočow njezhubi.

jednoće“, pozdžišej „Meji“, Chróšćenjo w muskim chórje „Jednota“, Lichanjenjo w „Zerničce“ abo Delnjowujězdzenjo w „Zahrodce“. Tak bě ze spočatkom sokołskeho hibanja zdobom zhromadnosť z tamnymi serbskimi towarzstwami data.

Po sportowych zwučowanjach wužiwachu Sokoljo stajnje tež čas za zhromadne spěwanje. Wědžachu, zo ze serbskim spěwom jeno swoju maćeršćinu njeskruća, ale zajim a zahoritosc za wšě

Sokoł samo na to hladaše, zo njehaješe so jenož ludowy, ale tež wuměłski spěw. Tak skomponowachu serbski komponist Bjarnat Krawc z Drježdžan a wučerjej Michał Nawka z Radworja a Jurij Słodeńk z Pančic-Kukowa nowe spěwy na słowa sławnych serbskich basnikow, tak wot Jakuba Barta-Čišinskeho a Miny Witkojc, ale tež wot Sokołow samych kaž Jana Skale a Jurja Šewčika z Komorowa pola Rakec. „Sokołske Listy“ pod redakciju Michała Nawki wozjewjachu tute nowe spěwy, druhdy samo z notami.

Serbski Sokol pěstowaše zhromadnosť ze spěwnymi towarzstwami. Tute je wón z nimi hromadže 1927 w Mladej Boleslawje. Předku sedža prof. Mikławš Krječmar, Jurij Słodeńk a Bjarnat Krawc.

Mnozy Sokoljo w jednotach běchu tež z člonami spěwnych towarzstwow. Tak spěwachu Budyscy w tamnišim chórje „Nadžija“, Bukečanscy w chórje „Radosć“, Kulowscy w „Bratrowstwje“, Radworscy w „Hudźbnej

kulturne rjanosće svojego ludu. Na žanym zarjadowanju, hač na swjedženjach jednotow abo zwjazkowych złětach, zwučowanjach, kursach abo při druhich składnosćach njepobracho- waše serbski spěw. Serbski

Spěwnik jako přiručka
Serbski Sokol wuda 1926 spěwnu přiručku, zo bychu móhli člonajo w jednotach

Sokołska kapala z nawodu Arneštom Pěčku (sedžo z. wotprawa)

Sokołcy hwizdarjo a bubnarjo 1926 na Domowinskim zleće w Bukecach

swoje towarstwowe spěwy spěwać. Tutón „Sokołski spěwnik“ wuńdže w nakładze 1 500 eksemplarow. Nimale kóždy sportowc a kóždy sportowča jón wobsedžeše. W knižce namakamy tež sławny spěw „Hój horje Serbski Sokole“. Tutón spěw swědči wo zahoritym skutkowanju towarstwa na dobro serbstwa. Tajcy Sokoljo kaž Feliks Dórnik a Jan Kmječ z Chróscic, Jurij Žur, Mikławš Bjarš, Michał Rječka, Jan Čornak a Mikławš Nawka z Radworja, Beno Brankačk z Boranec, Mikławš Buša z Bronja, Jan Winša z Poršic, Pawoł Šołta z Róžanta, Milka Wječelic-Brukowa z Kubšic, Jurij Čornak a Jurij Frencl z Ralbic, Maks a Gustaw Mjertinac z Delnjeho Wujězda a mnozy dalši rěčachu we wysokej starobje hišće zahoriće wo tutym zhromadnym spěwanju. Spěw wšak je Serbow přez wšitke radosće a horja njest.

Hwizdarjo a bubnarjo

Nimo spěwanja haješe Serbski Sokol tež hudźbu. W někotrych jednotach kaž w Chróscicach, Malešecach, Poršicach, Bukecach, Radworju a druhdže založichu skupinu hwizdarjow a bubnarjow. Tute přewodźachu hudźbne swjedźenske čahi abo přewodźachu hudźbne na zlećach a swjedženjach sportowe zwučowanja. Za nakup bóčných pišćalkow a bubonow dóstachu jednoty zdžěla tež ze stron nawodnistwa Serbskeho Sokoła financnu podpěru. Wo sobuskutkowanju w tajkej skupinje hwizdarjow powědaštaj před lětami zahoriće Jan Wicaz z Malešec a Mikławš Šołta z Radworja. Michał Šołta jězdžeše z dalšimi pjećomi Radworskimi hwizdarjemi na zwučowanja do Malešec, hdžež jim Arnošt Bart nowe sokołske spěwy nazwučowaše. Skupiny hwizdarjow dyrbjachu wězo stajnje do zwu-

čowanja pozbudźować, dokelž njebě to tak lochko pišćalki wobknježeć. Jurij Cyž z Měrkowa je w Radworskej jednoće prawje derje zrozumił, hudźbnikow stajnje zaso pozbudźować a z tym skupinu hromadže dźeržeć. W Chróscicach bě to młody kowar Jan Hoza, kotryž skupinku hwizdarjow derje nawjedowaše.

Dujersku kapalu založili

Wosebity wuspěch bě w léće 1926 založenje sokołskeje dujerskeje kapaly, kotruž wutworištej sej zhromadnje jednoće Malešecy a Poršicy. Přeni króc zahudźichu hercy 22. awgusta na Malešanskim swjedženju. Kapalu nawjedowaše Arnošt Pěčka z Brěmjenja. Nakup instrumentow podpěrowaše nawodnistwo Sokoła z 920 hriwnami. To běchu z přinoškow Sokołow nazběrane srědky. Sokołska dujerska kapala wobohačeše hudźbne sokołskej zlećaj 1927

we Wulkim Ćisku a 1931 w Radworju a wjacore Domowinske zlěty. Nimo dujerskeje kapały wutworichu w někotrych jednotach małe kapały, kotrež ke kwasam a rejam zahrachu a na sokołskich swjedženjach hudźichu. We Wotrowskej kapale hrajachu hercy Jan Zynda, Jurij Šliž, Jurij Lukaš, Jurij Wjeńk, Jan Rab a Michał Cyž. Podobnu kapału mějachu w Radworju. „Tehdy wabješe mje braška a tehdyši starosta Radworskeje jednoty Michał Rječka do Sokoła a prošeše mje, w serbskej kapale Jana Pjetaša z Měrkowa sobu hrać“, bě so Jurij Bohot z Kamjeneje dopomnił. Tež Bjermichec kapała z Haslowa hraješe na sokołskich swjedženjach. Z kapałami wukonješe Serbski Sokol wliw na serbsku rejawsku hudźbu a staraše so wo to, zo njewotcuzbni so młódžina narodnje přez někajku modowu hudźbu.

Za sportowe towarstwo staj 1930 Měranka Lešawic a Bjarnat Krawc reje a k tomu trěbnu choreografiju stworiłoj. Tež Měrcin Mjeltka z Hrodzišća a jeho pozdžiša mandželska Leńka Urbanec-Mjelcyna stworištaj serbskim Sokołam choreografije k ludowym rejam za wustupy kaž na přikład na IX. wsosokołskim swjedženju 1932 w Praze.

Dźiwadlo na swjedženjach
 Wažnu rólu hraješe w Serbskim Sokole dźiwadlo.

Njebě jednoty, na kotrejež swjedženju njebychu jeje člonoj dźiwadlo zahrali. Z nim skrućichu sej Sokoljo swoju maćeršćinu, ale tež sebjewědomje. Zwjazk wudawaše samo jednotam k wužiwanju dźiwadłowe hry. Tak dóstachu na přikład hru „Kak Sławoš přińdže do Sokoła“ w knižnej formje do rukow. Tajke knižki a druhe dóstachu

městno w kniharni, kotruž měješe sej kóždy jednota zarjadować. Tam móžachu sej Sokoljo serbske knihi wupožćować, tež wudaća lyriki z basnjemi Jakuba Barta-Ćišinskeho, Handrija Zejlerja a druhich.

Wosebje woblubowane bě sokołske klankodźiwadlo, kotrež haješe jednota w Hrodzišću. Jeje člonaj Měrcin Nowak-Njehorński a Pawoł Grojlich wužiwaštaj k tomu figury kaž Kašpor-ka, Sokoła Jana, čerwjeneho Šerjaka, bruneho Škerjedžaka a druge. Z klankodźiwadłom pokazowaštaj wonaj před dorosćenymi tež na politiske njedostatki, ale zawjeselištaj z nim na wsach tež dźěci. Krosna za klankodźiwadlo je blidar Lubjeński z Bukec zhotowił a drasty figurow je Komorowski krawc Herman Benada zešił. Teksty za hry staj Měrcin Nowak-Njehorński a Pawoł Grojlich samaj napisaloj. Zahoriće pěstowachu Sokoljo na wsach tež naložki kaž chodojtypalenje abo mejestajenje a -mjetanje. Rady pućowachu woni zhromadnje po serbskej krajiny. Z tutym wobšěrnym džěłom přinošowaše sportowe towarstwo k tomu, zo młódži Sokoljo swoju řeč, kulturu a domiznu lubowachu a so za zachowanje wšeho toho zasadžowachu.

(pokročowanje slěduje)

Zhromadne pućowanje Budyskich Sokolow z čěskimi přečelemi na Mhišonc.

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk (8)

Kubłanje sobustawow

Štož sportowu organizaciju Serbski Sokol wosebje tež wuznamjeni, je to, zo staraše so wo dalekubłanje svojich člonow. Wědu wo Serbach a serbskich stawiznach wšak tehdy džěcom a młodostnym w šuli wulce njesposrědkowachu. Tole chcyše sportowy zwjazk nachwatać. Zdobom trjebaše wón wukubłany fachowy nawod na polu ćěložwućowanja, zo by w zjawnosći wobstał a wosebje młodžinu zahorił. Čěskosłowacki Sokol podpěrowaše spočatnje Serbski

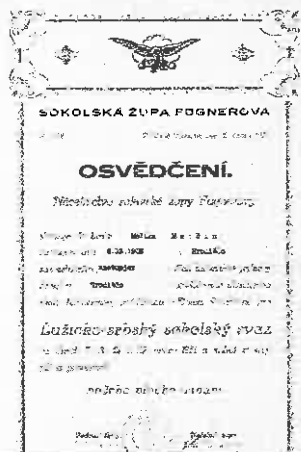
Wobdžělnicy přerjeho sokolskeho kursa w Kulowje. Cyle nalěwo sedzi nawod kursa, zwjazkowy načolnik Jan Meškank.

Sokol při kubłanju načolnikow. Wšako měješe bratrowska česka organizacija syłu fachowcow-sportowcow. Tuž wobdžělichu so někotři serbscy Sokoljo běžnje w Praze na kursach načolnikow, zo bychu potom we Łužicy skutkowali. Počas serbske sportowe towarstwo swójske kursy a dalekubłanja organizowaše a je wuspěšnje přewjedowaše. Přenje tajke pođnjowske kubłanje w Budyšinje so pak tak njeporadzi, kaž je sej to nawodnistwo přało. Wobdžělenje na nim bě přesłabe. Nawodnistwo rozsudži so tuž přichodnje za wjacednjowske dalekubłanja. Na nich měli so zastupjerjo ze wšěch jednotow wobdžělić. Tute předewzaće njebě wšak lochke. Za nje trjebachu wulku žurłu, wot-

powědne sportowe graty, možnosće přenocowanja za wjetšu ličbu wobdžělnikow kursa a wězo tež porjadne zastaranje Sokołow.

W Kulowje přeni kurs

Při pytanju za najlěpšimi wuměnjnjenjemi sokolskeho kursa rozsudži so načolnistwo za Kulow. Tamniši hosćenc „Němski kejžor“ bě za to wšitke wočakowanja spjelnił. Samo jeho korčmar měješe za sokołske hibanje wulke zrozumenje. Tak přeprosy zwjazkowe nawodnistwo Serbskeho Sokoła wot 28. decembra 1928 hać do 6. januara 1929 dweju zastupjerjow ze wšitkich jednotow na kurs do městačka. Mjez nimaj dyrbješe na kóždy pad tež načolnik přítomny być. Nawodnistwo zaplanowa za tute kubłanje 30

Čestne wopismo za wuspěšne wobdžělenje sokolskeho kursa Měrćina Mjeltki w lěcu 1928 w Sokolskej zupje w Mladej Boleslawje.

wobdžělnikow. Tute nawjedowaše zwjazkowy načolnik Jan Meškank. Dwaj Sokołaj, jedyn z Komorowa pola Rakec a tamny z Chrósćic, kurs dočasnje wopuščišťaj. 27 Sokołam přepodachu pak na kóncu za wuspěšne wobdžělenje wuswědćenje. Mjeznimi běchu tež Mikławš Buša a Józef Nawka (jednota Radwor), Jakub Čornak (jednota Kulow), Korla Holder (jednota Wulki Čisk), Kurt Grojlich a Jan Paler (jednota Bukecy), Pawoł Šořta (jednota Ralbicy), Maks Mjertin (jednota Delni Wujězd), Richard Róža (jednota Hrodzišćo), Pawoł Šořta (jednota Njebjelčicy), Michał Mark a Jurij Hernašt (jednota Kulow), Kurt Zynda (jednota Rakojdy) a dašći. W cyłku pólša 14 jednotow svojich zastupjerjow. Z třoch njebě so nihtó přizjewił. Přeni Kulowski kurs džělichu do třoch mustwow. Poboku cyłkowneho nawody kursa Jana Meškanka, ko-

tryž na sportowym narjedze – na konju – wuwučowaše, stejachu dašći wuwučowarjo. Tak bě Měrcin Kěrk z jednoty Hrodzišćo za bradła, Měrcin Mjeltka ze samsneje jednoty za překuš a Arnošt Bart z Delnjeho Wujězda za ludowe reje zamołwity. Sokołki so na tutym kursu njewobdžělichu.

Kulowski kurs měješe wšědnje hač do wječora wupjelnjeny program. Rano spěwachu wobdžělnicy zhromadnje sokołske spěwy a wěnowachu so potom hač do připołdnja čěłozwučowanju a słuchachu na wšelake přednoški. Popołdnu bě gymnastika a zwučowanje na narjadach na rjedze. Po swačinje słyšachu znowa přednoški. Hry, ludowe reje a druge zabawy poskičichu so hodžinu do wječerje. Přednoški zaběrachu so ze serbsčiny, sokołskimi stawiznami a žiwjenjom organizacije, serbskej myto-

logiju a samo z pedagogiku a psychologiju. Serbskemu Sokołej bě wšak wědomo, zo njetrjebaše dobry fachowy načolnik-nazwučowar jenož kmanosće na sportowym polu, ale tež šěršu wědu. Jemu džěše wo to, swojich sobustawow k wědomym Serbam z wobšěrnej wědu kublać.

Teorija w srjedžišću

Nawodnistwo Serbskeho Sokoła je z Kulowskim kubłanjom nazhonilo, zo je najlěpje tajke wjadnjowske kursy w času mjezhodami hač do noweho lěta přewjesć. W ratarstwje njebě přewjele džěła a w tutym času mějachu zwjetša tež džělačerjo dowol. Kulowski kurs namaka w jednotach dobry wothłós. Tuž zwola zwjazkowe nawodnistwo za čas wot 2. hač do 5. januara 1930 znowa na tajke kublanje, tónkróć do Budyskeho Serbskeho domu. Na programje steješe

Na wjadnjowskim kursu wot kónca decembra 1928 w Kulowje přenocowachu Sokołjo na stomje.

Wobdžělnicy 3. sokołskeho kursa, kotryž wotmě so kónca 1930 na žurli tehdyšeho Radworskeho hosćenca „Kerbska grychta“. Naprawo sedžo načolnik Měrcin Mjeltka a nalewo nawoda kursa Jan Meškank.

Serbscy Sokoljo w léče 1931 po zvučowanju kursa župy „Lubin“ na Malešanskej žurli.

teoretiske wukubłanje. Wone bě rozrjadowane do stawiznisko-kulturneho dnja, do dnja serbskeje řeče a do dnja młodžiny. Na tutón druhi kurs pak so z jednotow telko zastupjerjow njeprizjewi, kaž běchu sej to do toho zamołwići zwjazka předstajili. Za to zajimowaše so wjac studentow za tutón kubłanski poskitk, wšako bě kurs za wšitkich zajimcow wotewrjeny.

Na tak mjenowanym teoretiskim a narodnym kursu přednošowachu Klukšanski ewangelski farar Jan Křižan, student a pozdžiši předsyda Domowiny Pawoł Nedo, Jan Meškank, moler a redaktor Sokołskich Listow Měrćin Nowak-Njechorński, Michał Nawka, Jurij Wjela, starosta Serbskeho Sokoła Jakub Šajba, Jurij Henčl, Pawoł Šořta, Pawoł Smoła a Pawoł Krječmar. Wobdžělnicy kursa dóstachu nadawk, wo tutech přednoškach pozdžišo w swójskich jednotach rozprawjeć. Temy běchu wšelako-

re – wot serbskich stawiznow a maćeršćiny přez sport hač k prašenjam ratarstwa. Z tym sposrědkowa so kursistam wobšěrna wěda, kotraž měła pomhać sokołske žiwjenje w jednotach zmysłaopnje wupjelnjeć. Hižo kónc lěta 1930, wot 28. do 31. decembra, přewjedže Serbski Sokoł swój 3. kurs. Tónkróć přeprósy wón načolnikow a podnačolnikow sokołskich jednotow do Radworja, hdžež zwučowachu a přenocowachu wobdžělnicy na žurli hosćencarja Arnošta Šuberta, džensnišeje „Meje“.

Tutón kurs znowa Jan Meškank nawjedowaše. Tule wukmanichu něhdže 30 nazwučowarjow za jich skutkowanje w jednotach. Podobne tajke wukubłanja běchu w jednotliwych jednotach.

Pozdžišo, jako w Serbskim Sokole sokołske župy wutworichu, wotměwachu so w nich tež tak mjenowane kubłarske schadžowanki, kaž na přikład 26. apryla 1931 we wobłuku župy „Lubin“ w Malešecach. Nimo kubłarskich zarjadowanjow organizowaše sokołski zwjazk tež wulěty, zo by swojim sobustawam sposrědkował wědu wo Łužicy a Serbow kaž tež susodnych słowjanskich krajach.

Tak je Serbski Sokoł so jara hibićiwje a wobstajnje wo dalekubłanje swoich sobustawow starał a swojemu heslu „W strowym čěle strowy duch“ poňnje wotpowědował.

Wulěty kaž tule po Budyšinje a do wokoliny z čěskimi přečelemi slušachu tež do kubłanskeho programa Serbskeho Sokoła. Deleka naprawo Měrćin Nowak-Njechorński, nalěwo stej jednacy Serbskeho Sokoła Gustaw Janak.

Wo stawiznach sportowego towarzstwa

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk (9)

Zhromadność mjez towarzstwami

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk je wot wšeho spočatka na zhromadność mjez serbskimi towarzstwami džiwał. Swojim nawodam bě wědome, zo móžeja Sokol a tamne serbske towarzstwa jenož dale wobstać, podpěruja-li so tute mjezsobu.

Njebě wšak lochko w tehdyšej towaršnosći za serbsku rěč a kulturu skutkować. Wona njeměješe za Serbow runjewon přewjele zajima, haj wona samo wšo serbske nadběhowaše. Kaž před tym hižo pisachmy, steješe Serbski Sokol wote wšeho spočatka w kritice statnych instancow. Tute nochcychu tajke aktiwne hibanje, kotrež zamó w swoich rjadach zahorjeć wulki džěl serbskeje młodžiny, ju nimo sportowanja zdobyć za wědome naložowanje maćeršćiny a aktiwne skutkowanje na dobro kultury svojego małego ludu.

Na tamnej stronje bě wšak Sokolej wědome, zo ma wón serbske towarzstwa podpěrować, kaž chóry, džiwadłowe skupiny a wosebje tež Domowinu, chce-li wón sam

Wuske kontakty haješe Serbski Sokol z gymnaziasťami a studentami. Tuta skupina bě na wopyće pola zwjazkowego načolnika Jana Meškanka (nalěwo) w Bronju. Póda staj tež moler a sobustaw Sokola Měrćin Nowak-Njechorński (naprawo) a pozdžiši komponist Jurij Winar (zady).

dale wobstać. Zhromadność zesylnja mocy přećiwo wšemu tomu, štož so přećiwo serbstwu měri.

Tak powědaše w léće 1980 bywši člon Malešanskeje sokolskeje jednoty Kurt Rohak z Plusnikec, zo bě Sokol wěsty „mócnny faktor w Malešecach a my so tež nikoho njebojachmy, dokelž džeržachmy woprawdže hromadže. Wězo bu přećiwo nam šćuwane, kaž na přikład ze stron člonow „Němskeho turnarstwa“. Woni mjerzachu so přez naše aktiwity, přez naše pěstowanje serbskeje rěče a kultury a předewšćm přez naše sportowe narjady, kotrež smy z Čech dóstali.“

Feliks Hajna, kotryž bě 1922 młody wučer w swojej domizniskej wsi Konjecy, zastupi do Ralbičanskeho

spěwneho towarzstwa „Lilija“. Wón pomhaše tež załožiť tamnišu sokolsku jednotu. „Tydžensce mějach tři proby w Ralbicach. Jónu w Sokole, jónu w chórze a potom tež w džiwadłowej skupinje“, dopominaše so wón w léće 1979. Takle bě sej Sokol zhromadnosť na swoju chorhoj pisał.

Zjawna prezenca

Sokoljo pomhachu tež Domowinske zlěty ze swojimi gymnastiskimi pokazkami wobohaćeć a porjeńšeć. Tam so sobu zarjadowachu, zo bychu wudžeržowali najlěpše zwiski k wšěm towarzstwam. Tute běchu na tutech zlětach w bohatej ličbje zastupjene. Hižo w přěních lětach svojego wobstaća wobdžěllichu so Sokoljo w léće 1924 na serbskim

wšotowarstwowym zléće w Chwaćicach. Před 40 serbskimi towarstwami předstaji skupina sportowcow prostne zwučowanja. Z nimi žněješe wona wulke připóznaće. Bywši starosta Serbskeho Sokoła Jakub Šajba wo tym pozdžišo piše, „zo tajka nowa wěc překwapi a zahori a zo docpě Sokoł z tym swoje přenje moraliske dobyće“. Jenož wěstemu zastarskemu kruhej wědomostneho towarstwa Maćicy Serbskeje so spočatnje cyłe njespodbaješe, zo so sportowy zwjazk ze svojim džěłom do narodneho hibanja zarjadowaše. Jemu bě nowe a njezwučene, zo bě nado bo w Serbach organizacija, kotraž do swojeho rjadu wšěch młodostnych a staršich zapřija, wšojedne kotreho politiskeho zmyslenja, kotreje konfesije abo socialneho stawa. Tajke towarstwowe a Domowinske zléty běchu za Sokoł zdobom

dobra składnosć, so přećiwu wšitkim wumjetowanjam a podhladam stajić a swój zaměr, ze strowym čěłom a jasnym duchom serbsku rěč a kulturu spěchowac a skrućowac, zahoriće zjawnosći předstajeć a přeswědčiwje zakitowac.

Na wulke zléty přeprošeni

W léće 1925 bu Sokołski zwjazk na zléť do Kulowa přeprošeny, hdžež znowa zjawnje z gymnastiskimi scenami wustupi. To zbudži w tamnišej młodzinje wosebity zajim. W januaru 1926 zrodži so w Kulowje nowa sokołska jednota. Scyła wobdžělichu so Sokoljo jara rady na tajkich zléťach. Z tym mējachu, kaž to Gusta Martin, bywši starosta sokołskeje jednoty Delni Wujězd w léće 1929 zwurazni, „krasne dožiwjenja. Z kolesom wopytachmy wšitke wulke zarjadowanja Sokoła a zléty tamnych serbskich towar-

stwow, na přikład w Pančicach, Kulowje, Rakecach, Njebjelčicach a Budyšinje. Tam wobdžělichmy so na masowych zwučowanjach, wuhotowachmy sobu serbske kulturne wjerški. Čujachmy so w zhromadnosći woprawdže sylni“.

Dnja 13. junija 1926 běchu Sokoljo na 3. wšotowarstwowym zléće w Bukecach přítomni. Sportowu delegaciju přewodžeše ze Zornosykow do Bukec znata Malešanska sokołska dujerska kapała pod nawodom Arnošta Pěčki z Brěmjenja. Tam čakachu hižo druhe towarstwa na Sokolow. Sportowcy wuhotowachu w Bukecach hłowny program z gymnastiskimi zwučowanjami mužow, žonow a sokolatow. Lěto pozdžišo, 17. junija 1927, bě Serbski Sokoł na 4. wšotowarstwowym zléće w Radworju. Tam wobdžělichu so wšitke jeho jednoty. Jich wustup z gymnastiskej pokazku nawjedowaštaj zwjazkowy načolnik Měrcin Kěrk, sokolatow pak młody Arnošt Bart.

Wosebity wjeršk bě 5. wšotowarstwowy zléť dnja 8. julija 1928 w Budestecach. Wšitke poskićenja přewodžeše Malešanska sokołska kapała. Tež na zjězdze Budyseke župy „Jan Arnošt Smoler“ w léće 1929 w Klukšu Sokoljo přítomnych zahorichu.

Na Rakečanskim Domowinskim centralnym zetkanju

Wulka masa ludźi dožiwi 1929 na župnym zjězdze župy „Jan Arnošt Smoler“ w Klukšu wustup Sokolow.

w paradnej drasce čestnu stražu.

Swoju sympatiju zwurazni sportowe towarstwo tež serbskim studentam. Často sej jich Sokol na swoje swjedženje přeprasy. Ale běchu to bohužel jenož jednotlivcy-studenća, kotřiž so z nim kruće zwjazachu. Mjez nimi běchu to Jurij Henčel z Konjec, Anton Nawka a Maks Rječka z Radworja a Pawoł Nowotny z Budyšina. Na studentskej schadźowance wot 8. do 10. awgusta 1931 w Poršicach wobjedna so samo prašenje zblizenja studentstwa a Sokoła. Tuta zhromadnosć bě za přichod serbstwa wažna. Bjez duchowneho nawoda njeje wšak wuwice luda date. Tuž je so Serbski Sokol stajnje wo zhromadnosć ze wšěmi worštami w Serbach prócował. To bě jeho wosebita zaslužba!

13. julija 1930 wobdžěli so samo 250 člonow sportoweje organizacije na swjedženskim čahu. 130 muži zwučowaše prostne zwučowanja, kotrež nazwučowachu pod nawodom Jana Meškanka na swojim kursu w Kulowje. Džěćacu skupinu nawjedowaše w Rakecach Mikławš Buša z Radworskeje sokolskeje jednoty a Sokołki jich zwjazkowy načolnik Měrćin Mjeltka.

šmórny při gratulaciji, zo njeměli měžniki konfesije Serbski Sokol šćěpic. Na wotkryću noweho Handrija Zejlerjoweho pomnika 30. julija 1931 we Łazu wobdžěli so sylna delegacija Serbskeho Sokoła na swjedženskim čahu. Zwjazkowy starosta Jakub Šajba porěča tam w mjenje swojeho towarstwa a někotři Sokoljo dźeržachu při pomniku

Sokol sej dowěru zdobył Serbskemu Sokołej smě so wobkrućić, zo je sej wón přez tajke zjawne wustupy zdobył dowěru serbskich towarstwow, tež Maćica Serbska to bórze spózna. To pokaza so na tym, zo na swjedženju 10. róčnicy jeho wobstaća mjezdruhim tež farar Jan Cyž Sokołej zbožopřeča w mjenje Serbskeje ludoweje rady a Maćicy Serbskeje sposrědkowa. Wón napominaše samo k bratrowskej lubosći a pod-

Serbski Sokol bě na wšotowarstwowym swjedženju 1930 w Rakecach z 250 Sokolami, Sokolkami a Sokolatami zastupjeny. Wón wobdžěli so tež na swjedženskim čahu.

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łużisko-serbski Sokolski Zwjazk (10)

Sportowe zléty a swjedženje

Młodym členam Serbskeho Sokoła wobradžowaše aktivne sportowanje, ale tež zaběra ze serbskej rěču a kulturu přeco znowa wjele wjesela. Rozhlós a telewiziju wšak woni tehdy hišće njeznajachu. Tuž namakachu holcy a hólcy w sportowym zwjazku swój zmysłapołny swobodny čas. Tola same zwučowanja bjez někajkeho mjezsobneho wobědžowanja abo zjawneho wustupa bychu počasu Sokołow, Sokołkow a Sokolatow wostudžili. Zwjazkowemu nawodnistwu bě wědomo, zo ma wone młodostnym móžnosće skićeć, při kotrychž smědžachu woni wšo to, štož su sej na narjadach, při gymnastiskim zwučowanju abo treningu w lochkoatletice přiswojili, tež zjawnje předstajeć. Tomu služachu potom sokołske zléty a swjedženje, kotrež běchu za lužisku zjawnosć wotewrjene. Wone běchu wjeršk sokołskeje džěławosće. Zdobom zwuraznichu wone zahoritós a organizacisku sylnósć.

Tak wuhotowa zwjazk hižo 21. septembra 1924 w Panči-

cach-Kukowje 1. wšosokołski zléť w Serbach. Na nim wobdžělichu so wšitke jednoty. Jich zastupjerjo přichwatachu z konjacymi zapřahami, kolesami abo pěši na přěni cyłozwjazkowy sportowy swjedžeń. Do toho běchu Sokoljo w svojich jednotach pilnje na zhromadnym programje zwučowali. Na zléće samym zahorichu z wulkej masowej gymnastiskej scenu přihladowarjow. Tak zbudži Sokol w katolskich Serbach dalši zajim a zdoby sej nahladnosć. Bórze po tym, 8. oktobra 1924, załožichu w Chrósćicach dalšu sokołsku jednotu.

Njeskutk do zléta we Wulkim Čisku

Kaž hižo pisachmy, wustupichu sportowcy tež na Domowinskich zléťach. Tohodla přeprósy zwjazkowe nawodnistwo Sokoła hakle 14. awgusta 1927 na swój 2. wšosokołski zléť: tutón króć do Wulkeho Čiska. Zléť bu wobšěrnje přihotowany. Kóždy jednotu přewza swój wosebity nadawk. Tak nazwučowachu na přikład Sokoljo z Delnjeho Wujězda tak mjenowane „nowe serbske z dołhimi tyčemi“. Małešanski a Hrodzišćanski sokołski wokrjes daštej so do zhromadneho programa.

Plaketa za 2. zwjazkowy zléť Serbskeho Sokoła 1927 we Wulkim Čisku

Tež Chrósćanski a Kulowski wokrjes měještej swoje konkretne předewzaća. Zhromadny zwjazkowy wustup měrješe so na tyčkowe prostne zwučowanje. Tež Sokolatow, džěći, do Čiskowskeho zléta zaprijachu. Wone přihotowachu so na zhromadne předstajenje gymnastiki pod hesłom „Hajnik a zajac“ a Sokołki mějachu prostne wěńčkowe zwučowanje přednjesć. Jednotliwi zamołwići dóstachu nadawki w zwučowanju na sportowych narjadach. Tajku zamołwitosć za narjady měješe mjez druhim načolnik Bukečanskeje jednoty Maks Kielmorgen, za kózle načolnik Měrćin Kěrck z Hrodzišća a načolnik Budyskeje jednoty Jan Meškank kaž tež za wjerćaty powjaz načolnik w Rakoj-

džanskej jednoće Herman Dućman. Wo perfektnje zwučowanja na bradłach staraštaj so Arnošt Bart z Malešec a Gustaw Mertin z Delnjeho Wujězda. Dale běchu zamołwici Alfred Krupar z Poršic za kón, Jan Handrik z Radworja za brěmjenja, Jurij Šewčik z Komorowa a Jurij Čornak z Ralbic, Hugo Sefner z Chróscic za čahaty powjaz a Jurij Kocor z Pančanskeje jednoty za prostne zwučowanja. Paleta poskitkow swědči wo zajimawym programje na 2. wšosokołskim zléće we Wulkim Čisku. Jara pilni w přihotach wulkeje sportoweje manifestaciji běchu wosebje Sokoljo jednoty z Wulkeho Čiska a tamniši wobydlerjo. A to čím bóle, dokelž mějachu tam samo njeprěcelow sokołskeho sportoweho hibanja. Tydžeń do zahajenja zléta zapalichu tući domske a wuměnk, hródže a bróžnje

kaž tež kólnju staršeju a při-wuznych Korle Holderja, načolnika sokołskeje jednoty Wulki Čisk. Jenož domske bě so wuchowało. Cyłkowna škoda wučinješe 20 000 hriwnow. Za tehdyši čas bě to jara wjele pjenjez. Ale Sokoljo a wobydlerjo njedachu so wot tutoho njeskutka wottrašić. Wjes bu ze serbskimi chorhojemi a chorhojčkami rjenje wupyšena, nastajene buchu na swjedźenišću, kotrež z pěskojteho pola přihotowachu, wulke čestne wrota a tafle z hesłami w serbskej rěči. Na zléće witachu samo delegaciju českich Sokołow. Najlěpši w lochkoatletiskich wubědžowanjach běchu na 100 metrow a we wjerhanju z kulu Jan Meškank z Budyškeje jednoty, Józef Nawka z Radworskeje, Mikławš Šořta z Kulowskeje, Pawoł Wjeńk z Poršičanskeje a Měrćin Mjeltka z Hrodzišćanskeje jednoty.

Wosebje rjany bě swjedźenski čah po wsy. Na čole jěchaštaj Sokołaj na konju ze swjedźenskeje uniformu, a za nimaj pochodowachu sokołska kapata z Malešec a Poršic, Sokołki a Sokoljo, Sokolata, hwizdarjo a bubnarjo kaž tež hosćo a slepjanske holcy w narodnej drasće kaž tež družy ze wšěch serbskich kónčin Hornjeje Łužicy.

Najwjetša prezentacija
Tole běše na III. zwjazkowym zléće dnja 17. meje 1931 w Radworju. Z nim bu tež na 10. róčnicu založenja organizacije spominane. Tohodla dyrbješe to być dotal najrjeńši a najwjetši swjedźeń Serbskeho Sokoła. To so tež ze šěrokim poskitkom gymnastiskich předstajenjow, mejemjetanjom z pošta porami a ludowymi rejemi poradži. Na swjedźenskim čahu wobdžěli so 500 člonow ze wšěch jednotow, 250 z nich aktiwne na zléće sportowaše. Najsylnišo, z 33 Sokołami a Sokołkami, bě Bukečanska jednota zastupjena. Hižo do zléta, 14. meje, wotměchu so wubědžowanja w lochkoatletice. Njezapomnite zakónčenje sokołskeje prezentacije w Radworju bě nócna scena z hudźbnymi poskitkami, recitacijemi a narěcomaj na Bronjanskim hrodzišću. W programje skutkowachu sobu serbski nowinar

Na Radworskim 3. wšosokołskim zléće w léće 1931 přichwata wjele přihladowarjow na swjedźenski čah přez wjes.

III. ZWJAZKOWY ZLĚT SERBSKEHO SOKOLSTWA

14. a 17. V. 1931 w Radworju

*Měrcin Mjeltka je čuho Hrožj
z dobyci
w chjesaci boju z 158 dynkami*

Předsydstwo Łuž.-Serb. Sok. Zwjazka

Jakub Šajba
starosta

Jan Meškank
načolnik

2. myto w džesačiboju dčpě na Radworskim sokolskim wubědžowanju w lochkoatletice Měrcin Mjeltka z Hrodzišćanskeje jednoty.

a basnik Jan Skala, prócowar Pawoł Krawc-Lemišowski, ludowy hudźbnik Jurij Mencl z Chrósćic a wumělc Měrcin Nowak-Njechorŋski. Cyły zlět financowachu přez předań plaketow. Tutón nadawk přewzachu jednotliwe jednoty.

Do dalšich wažnych swjedženjow Serbskeho Sokoła słuša tež poswjećenje přenjeje chorhoje Poršičanskeje jednoty 17. junija 1928. Na swjedžen přichwata wjele ludźi do Poršic, hdžež dožiwichu sportowe zwučowanja na narjadach a w gymnastice a swjedženski čah, w kotrymž přestajichu so

historiske wobrazy. Čah přewodžachu sokołska kapata kaž tež hwizdarjo a bubnarjo. Starosta Poršičanskeje jednoty Arnošt Holan bě wšitkich hosći přiwitał a swjedžensku narěč měješe tamniši farar Handrik.

Nimo tutych centralnych swjedženjow wuhotowachu jednoty přidatnje swoje lětne zhromadne zabawne zetkanja. Na nich njeprěstajichu jeno sportowe zwučowanja, ale tež džiwadowe sceny a přeprosychu sejk tomu serbske chóry.

Jenož w léce 1930 samym wotmě so w jednotach 22

tajkich wjetšich swjedženjow.

Hódnje woswjeći Sokołski zwjazk 26. nowembra 1930 na žurli Budyskeho Serbskeho domu 10. rěčnicu Serbskeho Sokoła. Po powitanju zwjazkoweho starosty Jakuba Šajby zaspěwachu serbsku narodnu hymnu a Jurij Šewčik přednjese swójsku baseń. Zwjazkowy načolnik Jan Meškank přednošowaše wo „Serbskim Sokole a narodnym žiwjenju“. Wječor wotmě so w Budyskej „Krónje“ wulka zabawa z Malešanskej kapatłu a programom „Hudźbneje jednoty“ z Radworja pod nawodom wučerj Michała Nawki. Sokoljo z wjacorych jednotow předstajichu prostne zwučowanja a symboliske gymnastike sceny po hudźbje Bjarnata Krawca. Swjedžensku narěč měješe zwjazkowy starosta Jakub Šajba.

Nětk z moći lann, Sokojo, do překa Hrodziny!

Za 3. wšesokołski zlět w Radworju namolowa Měrcin Nowak-Njechorŋski přerokresbu spěwacych Sokolow.

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łužisko-serbski Sokolski Zwjazk (11)

Zwiski do susodnych Čech
Serbski sportowy zwjazk je nastał na zakładze sokołskeje ideje Čechow Miroslava Tyrša (1832–1884) a Jindřicha Fügnera (1822–1865). Jeju hesło „W strowym čele, strowy duch“ je založowarjow Serbskeho Sokoła zahoriło wědžo a so nadžijejo, zo zahoriš z tutym sportowym hibanjom we Łužicy młodych Serbow tež za reč a kulturu.

Ze založenjom serbskeho sportowego zwjazka prócowachu so jeho nawodža z dobom wo nawjazanje přečelskich kontaktow k Sokołej w Čěskosłowakskej. Woni widžachu w tutej sylnje wuwitej a po cyłym susodnym kraju připóznatej a aktiwne skutkowacej organizaciji za

sejbe dobrego podpěračela. Tak wopytachu bórze Sokoljo z Młodeje Bólesławy serbskich přečelow. Woni předstajichu na sokołskej akademiji w Budyšinje gymnastiske zwučowanja a sposedkowachu w jednotliwych serbskich sokołskich jednotach swoje sportowe znajomosće.

Přeni wustup we wukraju
Nawodnistwo Serbskeho Sokoła spózna, zo polěkuja mjezsobne wopyty serbskich a čěskich Sokołow nic jeno ke skrućenju přečelstwa mjez woběmaj ludomaj, ale tež k rozwiću narodneho wědomja młodych Serbow. Při tajkich zetkanja začuwachu holcy a hólcy z Łužicy hódnotu swojeje mačersčiny a kultury a běchu samo hordži na to. Tak poda so 30 sportowcow a džewjeć

sportowčow 23. julija 1922 do Młodeje Bólesławy. Tam předstajichu na sokołskim swjedženju próstne zwučowanja. Džensa w Serbach hišće jara woblubowane spěwy kaž „Běži woda“, „Boleraz“ abo „Tancuj, tancuj“ přinjesechu z tutoho wopyta do Łužicy. Młodži serbscy sportowcy zaběrachu so tež z čěšćinu. K tomu wozjewi časopis „Sokołske Listy“ serial k nawuknjenju čěskeje reče.

Přečelske styki k čěskemu Sokołej so džen a bóle skrućichu. Wosebite dožiwjenje bě za lužiskich sportowcow wopyt VIII. wšosokołskeho zléta 1926 w Praze. Byrnjež někotři serbscy katolscy duchowni přečiwo tutomu zajězdej do susodneho kraja předowali, dokelž wotmě so na nim tež swjatočnosť na česć reformera Jana Husa, rozsudži so nawodnistwo Serbskeho Sokoła za wopyt zléta w Praze. Tak dojedže sej sylna delegacija na Praski zlet, kotryž wotmě so wot 3. do 7. julija 1926. Spočatnje bě w Praze 300 Serbow přizjewjene. Protesta ze stron někotrych katolskich duchownych dla pak poda so na kóncu jenož 151 ludži do Prahi. Delegacija so pak na mjenowanej swjatočnosći na česć Jana

Skupina Serbskeho Sokoła přeni króć pola Čěskeho Sokoła 1922 w Młodej Bólesławje

Delegacija Serbow a Sokołow 1927 w Młodej Bólesławje
(prédku 5, wotprawa Bjarnat Krawc).

serbskich Sokołow běchu tam tež Sokoljo z druhich słowjanskich krajow, z Pólskeje, Juhosłowjanskeje a dalšich krajow zastupjene. Serbscy sportowcy so na tutón wulki podawk derje přihotowachu, zo bychu ze svojim zjawnym wustupom prostnych zwučowanjow wulku syłu přihladowarjow zahorili. Do delegacije słušeše 42 Sokołow a džesać Sokołkow. Z nich tworješe 26 sportowcow zwučowanske

mustwo. Tež skupina holcow w narodnych drastach ze Slepoho bě přitomna. Serbow přiwitachu na Praskim dwórnišću samo z hymnu „Rjana Łužica“. Tamny program přebywanja bě jara mnohostronski. Tak wobdžělchu so Slepjanske holcy na swjedženskim čahu narodnych drastow. Serbscy Sokoljo wopytachu wulku złětowu wustajeńcu. W nej bě samo zarjadowany serbski wotdžěl z fotami, časopismami, chorhojemi a dalšimi eksponatami. W nim přewodžeše serbska Sokołka Hanka Wječelic z Kubšic wopytowarjow a wotmołwješe na jich prašenja. We wobłuku zléta wuhotowa Budyska jednota 5. julija w Praskej „Měščanskej bjesadže“ serbski wječork. Na nim předstajichu gymnastiske zwučowanja a serbske ludowe reje. Zdobom zarejowachu tam tež Slepjanki a Delnjoserbowki zaspěwachu spěwy. Zwjaz-

Husa njewobdžěli. Wona so hižo džen do toho do Łužicy nawróci, zo njeby w Serbach rozkora nastala.

Při wšěm zwiski do Čech njepopusćichu. Hižo w awgusće 1927 přeprosychu Serbski Sokoł na krajnu wustajeńcu do Młodeje Bólesławy. Na tutym zajězdze wobdžěli so 150 Serbow. Delegaciju nawjedowastaj zwjazkowy jednaćel Gustaw Janak z Budyšina a Domo-winski sekretar Pawoł Krječmar z Chasowa. Čłonaj delegacije běštaj tež sokołski zwjazkowy starosta Jakub Šajba, knihićišćer w Budy-skej Serbskej čišćerni, a serbski komponist Bjarnat Krawc, skutkowacy tehdy w Drježdžanach. Za čěskich hosćicelow bu wopyt lužiskeje delegacije wosebity podawk, dokelž bu wona wosebje swjatočnje w tamnišim měščanskim džiwadle wita.

Za Serbski Sokoł bě mjezsobne wopytowanje z čěski-

mi přečelemi jara wažne, tež hižo tohodla, dokelž samo džěci-sokolatow do susodneho kraja přeprosychu. Tak spóznachu wona hižo zahe bliskosć serbsčiny k čěšćiny. Tajku delegaciju Sokolatow nawjedowaše w 20tych lětach zašeho lětstotka na wulět do Młodeje Bólesławy a Prahi dr. Herman Šleca. Na tamnej stronje přeprosychu Serbski Sokoł tež svojich čěskich přečelow na swoje zléty. A mjezsobne kontakty nawjazachu samo jednotliwe sokołske jednoty. Tak přebywaše na příklad w Budyskej jednoće w léce 1932 skupina čěskich Sokołow. Budyscy Sokoljo organizowachu za nich wulět na Mnišonc.

Wustup w Strahovskim stadionje

Wulke dožiwjenje za serbskich holcow a hólcow bě wšak IX. wšosokołski zléť wot 1. do 6. julija 1932 w Praze. Nimo delegacije

Nový večerník

Svátek všech slovanských národů slavně zahájen.

Královéhradecký ústav národních dělnických a ženských organizací v Hradci Králové zahájil slavně svátek všech slovanských národů. Zahájení proběhlo v 10 hodin večerních v sále Vojtěcha v Hradci Králové. Zahájení proběhlo v 10 hodin večerních v sále Vojtěcha v Hradci Králové.

Časový program: 10.30 hod. koncert slovenských dělnických organizací. 11.30 hod. koncert českých dělnických organizací. 12.30 hod. koncert polských dělnických organizací. 13.30 hod. koncert českých dělnických organizací. 14.30 hod. koncert českých dělnických organizací. 15.30 hod. koncert českých dělnických organizací.

Slavnost byla i nadále pokračována. V 16.30 hod. koncert českých dělnických organizací. V 17.30 hod. koncert českých dělnických organizací. V 18.30 hod. koncert českých dělnických organizací. V 19.30 hod. koncert českých dělnických organizací. V 20.30 hod. koncert českých dělnických organizací.

Právní rada na počtu 60 členů

Právní rada, která má být zřízena, bude sestávat z 60 členů. Členové rady budou zvoleni z řad dělníků a žen. Úkolem rady bude sledovat zájmy dělníků a žen v právní oblasti.

Program hlavních slostevných

Program hlavních slostevných: 1. Slostevná slova. 2. Slostevná slova. 3. Slostevná slova. 4. Slostevná slova. 5. Slostevná slova. 6. Slostevná slova. 7. Slostevná slova. 8. Slostevná slova. 9. Slostevná slova. 10. Slostevná slova.

Präsident republiky shledá celý po řad ovčerstí.

Präsident republiky shledá celý po řad ovčerstí. Ovčerstí je tradiční český pokrm, který se připravuje z ovčího masa. Ovčerstí je velmi chutné a zdravé jídlo.

Právní rada na počtu 60 členů

Právní rada, která má být zřízena, bude sestávat z 60 členů. Členové rady budou zvoleni z řad dělníků a žen. Úkolem rady bude sledovat zájmy dělníků a žen v právní oblasti.

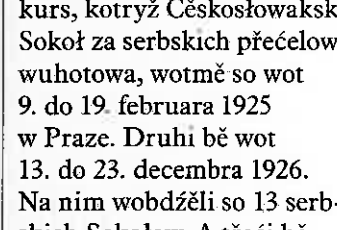
Česka novina „Nový večerník“ rozpravja též wo hnujícím wustupje Serbskeho Sokola na zlečie 1932 w Praze

kowy starosta Jakob Šajba měsje narěč. Na Praskim zlečie wobzdželi so serbska delegacija tohorunja na swjedzestwom čahu po stolicy Českosłowakskej, Sokoljo w sokołskich a holyc w w narodnych drastach. Wjeršk bě w wustup na zlečnišću Praskeho Strahowskeho stadiona. Před tysacami přihladowarjemi a wukrajnymi hosćemi předstaji 25 serbskich Sokolow pod nawodom Měrcina Mjeltki

z Hrodzišćanskeje jednoty gymnastiske zwučowanja. Tute bě Mjeltki sam zesta-jať. Wosebity swjatočny wokomik bě, jako serbska delegacija do stadiona začahnj. Před sportowcami kročeše džesač holcow w narodnej drasce a před nimi njesechu třo Hrodzišćansku sokołsku chorhoj. Prjedy hač serbscy Sokoljo swoje zwučowanje předstajichu, zahrachu w stadionje serbsku hymnu.

Wšitcy při tym ze swojich městnow so pozběhnjachu. A Serbja žnějachu po swojim wustupje hrmotacy přiklesk. Česke nowiny pisachu wo wulkotnym a čestnym wustupje mačeho serbskeho ludu před českej a wukrajnej zjawnosću.

Naspomnič dyrbi so, zo je česki Sokol za založenjom Serbskeho Sokola swojich přecelow we Łuzicy tež we wukubłanju načolnikow podpěrował. Tuči běchu w Serbskim Sokole w jednotach třebni, zo by bylo fachowe zwučowanje na narjadach zaručene. Přeni tajki zwučowanski kurs, kotryž Českosłowacki Sokol za serbskich přecelow wuhotowa, wotmě so wot 9. do 19. februara 1925 w Praze. Druhi bě wot 13. do 23. decembra 1926. Na nim wobdželi so 13 serbskich Sokolow. A třeci bě w měrcu 1928. Přidatnje wobdželičichu so Serbja na dwutydženskich tak mjenowaných Tyršowych zwučowanjach w Praze. Přecelka pomoc českosłowakskeho Sokola je Serbski Sokol moralisce a organizatorisce skručil. Hišće džensa prudži ze sokołskeho zhromadneho džělja krute přecelstwo mjez Serbami a Čechami. Tute dawa mačemu serbskemu ludu mocy we wobaranju přeciwo ščuwańcam a njeprawdže. Tole skutkuje hač do džensnišeho.

Parmlatě Mjstrowe Jitřa Hliš.

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łužisko-serbski Sokolski Zwjazk (12)

Kontakty do Pólskeje

Nawodnistwu Serbskeho Sokoła bě wědomo, zo młodži sportowcy hódnotu swojeje maćeršćiny a kultury najlěpje přez kontakty ze susodnymi słowjanskimi ludami spóznaja. Krute zwiski do słowjanskeho wukraja wobstejachu wosebje k českosłowakskemu Sokołej. Z njeho však bě so mysl sokołstwa za cyłe słowjanstwo zrodziła. Ale sportowemu zwjazkej we Łužicy běchu tež kontakty k dalším słowjanskim Sokołam ważne, zo by so takle w jednotach a cyłym sobustawstwje zajim za zhromadnosć Słowjanow skrućit.

Přez nawjazanje zwiskow k svojim słowjanskim bratram wutwari sej Serbski Sokoł wěsty škit napřečo svojim njepräčelam-šćuwakam. Nimo dobrych počahow do Českosłowakskeje služichu k tomu dalje přecělske zwiski do Pólskeje a Juhosłowjanskeje.

Cyle tak intensiwnje kaž do Českosłowakeje njeběchu však zwiski do Pólskeje. Ale serbska sokołska delegacija wobdžěli so w lěće

1929 na wulkim VII. wšosokołskim zléće, kotryž wotmě so wot 28. junija hač do 1. julija w Poznaniu. Serbsku delegaciju nawjedowaše zwjazkowy starosta Jakub Šajba. Wón sposrědkowa na swjedženskim wotewrjenju na žurli Poznanskeje uniwersity Pólskemu sokołskemu zwjazkej postrowy lužiskich sportowcow.

Na wulkim zlétnišću wustupi we wobłuku gymnastiskich předstajenju wukrajnych hosći před tysacymi přihladowarjemi tež skupina serbskich Sokołow. Ju nawjedowaše młody Arnošt Bart, pozdžiši młynk w Delnim Wujězdze. Z tutym wustupom mějachu serbscy Sokoljo přeni króć we wukraju móžnosć w tajkim

wulkim stadionje so sportowje prezentować. Do skupinki zwučowarjow słušachu nimo Arnošta Barta hišće Maks Mjertin, Józef Nawka, Měrcin Mjeltka, Jurij Hernašt, Richard Symank, Měrcin Urban, Richard Róža, Arnošt Lorenc, Maks Kielmorgen, Gustaw Šewc, Oskar Kesler a Alfred Krupar.

Dostojna sokołska drasta

W Poznanskim stadionje zaklinča při zwučowanju Bjarnata Krawcowa hudźba, čemuž předstajichu serbscy Sokoljo symbolisce swobodu svojich přjedownikow, na kotruž scěhowaše poraženje a narodne wotročstwo. Delegacija Serbskeho Sokoła wobdžěli so na dožiwjenja

Sokołska delegacija z Łužicy wobdžěli so na swjedženskim čahu na wšosokołskim zléće 1929 w Poznaniu.

Mjez Sokolami ze słowjanskich krajow je na powitanju delegacijow na naměšće před Narodnym dźiwadlom w Běłohrodźe 1928, na mjezystacij do Skopje, tež delegacija z Łužicy.

pońnym swjedźenskim ćahu. Wjace hač 25 000 Sokolow a Sokołkow pólskeho a druhich słowjanskich zwjazkow so na nim wobdźěli. Před 21 serbskimi Sokolami kročachu Elza Janakowa, Marta Šolćic a Cecilija Nawkec w narodnej drasće. Scyła zawostaji serbska delegacija w Poznanju dostojny wobraz. Při zwučowanju běchu Sokoljo w bělych košlach bjez rukawow a z čerwjenej čeińkej kromičku zdrasćeni a k tomu nošachu dołhe čmowomódre cholowy z čerwjeno-bělym pasom. Pozdžišo mějachu módro-čerwjeno-běty pas. Takle zdrasćeni wobdźělchu so na swjedźenskim ćahu. Nawodni serbscy Sokoljo nošachu pak paradnu uniformu z čerwjenej košlu, čornym kneflatym a šnurkatym kabatom, dołhe módroćmowowe cholowy a čapku z pjerkom. Tajke paradne uniformy běštaj za mnohich serbskich sportowcow člonaj

Sokoła a krawcaj Herman Benada z Komorowa a Alfons Wićaz z Radworja zešitoj.

Zdobom měješe nawodnistwo sportowcow z Łužicy składnosć so na Poznanskim zléće tež zetkać z hłownym starostu pólskeho Sokoła hrabju Zamojskim.

Zetkanja na Balkanje

Dobre zwiski wudžeržowaše Serbski Sokol z juhosłowjanskim sokołskim zwjazkom, kotryž bě kralowšwěrný. Serbja pytachu w

nim pomoc za zachowanje swojeje narodnosće, wšako měješe Juhosłowjanska mjezynarodny wliw. Přenje oficialne přeprošenje dóndže w léće 1928 do Łužicy na VI. krajny zléć Sokoła juhosłowjanskeho kralestwa, kotryž wotmě so wot 5. do 8. septembra w makedonskej stolicy Skopje. Džewjeć Sokolow poda so na Balkan. Běchu to Gustaw Janak, Jakub Šajba, Jurij Čornak z Ralbic, Maks Kielmorgen z Bukec, Kurt Sykora a młody Arnošt Bart z Malešec, Jan Haješ z Łaza, Měrćin Nowak-Njehorński a Józef Nawka z Radworja. Z nimi jědžeše sobu Sokołka Elza Janakowa z Budyšina. W Běłohrodźe bě mjezystacija. Na tamnym naměšće před Narodnym dźiwadlom zetkach so juhosłowjanscy Sokoljo z lužisko-serbskimi a druhimi Sokolami. Tam powita jich naměstnik měšćanosty Běłohroda. Wječor poda so delegacija z

Juhosłowjanscy Sokoljo (naprawo) wotewzachu sokołsku delegaciju 1928 na dwórnišću w Skopje.

ćahom do Skopje, hdžež jich z hudžbu na dwórnišću pri-witachu. Serbow zakwartě-rowachu do hotela „Sara-jevo“.

Zwjazkowy starosta Jakub Šajba rěčeše w mjenje spor-toweje delegacije z Łužicy při swjatočnym wotewrjenju noweho sokołskeho domu měšta Skopje. Skupina Serbow dožiwi na zléće njezapomnite sportowe zarjadowanja a wobdžěli so 7. septembra tež na swjatočności składnostnje

10. róčnicy zjednoćenja Juhošłowjanskeje na Kosowym Polu. Wšudže bu serbska delegacija wutrob-nje witana.

Hižo w nalěću 1929 bu serbski Sokoł Jan Skala do Juhošłowjanskeje přeprašeny, hdžež měješe wjacore před-noški wo Serbach. Přez swój přednošk zahori wón w Ljubljane Vikoslava Bučara. Wón pozdžišo wjacer-króc Łužicu wopytowaše a wo Serbach w mnohich jednotach juhošłowjanskeho

Sokoła přednošowaše kaž tež mały słowjanski lud w Němskej w juhošłowjanskich nowinach předstaješe.

Z tym wuwiwachu so wul-kotne kontakty do Juhošłowjanskeje. Tak wuhotowa na přikład Juhošłowjanski sokołski zwjazk w Ljubljane wot 27. oktobra do 3. nowembra 1929 samo wustajeńcu z grafikami Měrcina Nowaka-Njehorńskeho. A w Litiji pola Ljubljany zarjadowa tamniša sokołska jednota 26. oktobra 1929 tužisko-serbski wječork z programom ze serbskimi spěwami.

Na zléće w Bětohodže

Znowa poda so wot 26. do 30. junija 1930 22 Sokołow a džesać Sokołkow sylna delegacija z Łužicy na wšo-sokołski zléć do Bětohodra. Delegaciju nawjedowaštaj zwjazkowy starosta Jakub

Łužicy sportowcy čahnu we wobliku swjedženskeho čaha juhošłowjanskeho sokołskeho zléća 1930 přez stolicu Bětohodra

Šajba a zwjazkowy jedna-
 ćel Gustaw Janak. Do wot-
 jězda běchu so 16 Sokołow
 a štyri Sokołki w Radworju
 pod nawodom Měrcína
 Mjeltki na swój gymnastiski
 wustup w Běłohrodže inten-
 siwnje prihotowali. Serbsku
 delegaciju powita w Běłoh-
 rodže městostarosta juho-
 słowjanskeho Sokoła Gangl.
 Hižo 27. junija wustupi
 skupina sportowcow pod
 nawodom Měrcína Mjeltki
 před mjezynarodnej zjaw-
 nosću w Běłohrodskim sta-
 dionje a žněješe za swoje
 poskitki wulke připóznaće.
 Na samsnym dnju bě wječor
 w kralowskim hrodže před-
 stajenje zastupjerjow dele-
 gacijow sokołskich a dru-
 hich organizacijow. Na nim
 wobdžělichu so Jakub Šajba,
 Gustaw Janak a Měrcín
 Mjeltka.
 Na předstajenju słowjan-
 skich rejow na zletnišću

Serbscy Sokołjo při wustupje 27. junija 1930 w Běłohródskim stadionje

pokazachu Serbja dvě nar-
 rodnej reji. W swjedženskim
 čahu po měsće kročachu
 serbske holcy a žony w pi-
 sanych narodnych drastach
 a mužojo w rjanych sokoł-
 skich uniformach. Wobdžě-
 lenje serbskeje delegacije na
 swjedženskim čahu samo
 filmowachu.
 Předstajene krute zwiski
 Serbskeho Sokoła k slo-
 wjanskim sportowym

zwjazkam budźichu pola
 młodych sportowcow
 hordosć k swojej serbskej
 rěči a kulturje a wězo tež
 aktiwitu za wobchowanje
 a dalesporědkowanje tuto-
 ho narodneho bohatstwa.
 Na tutym połu ma Serbski
 Sokoł wulku zasužbu,
 kotraž hišće džensa
 wuprudźuje.

Alfons Wićaz/
 fota a repro: archiw A. Wićaza

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Lužisko-serbski Sokolski Zwjazk (13)

Šćuwańcy a nadpady

Ze wšeho spočatka swojeje aktiwnjeje džěławosće njenamaka Serbski Sokol w němskich statnych kruhach a zjawnym towaršnostnym žiwjenju podpěru a připóznaće. Šowinizm rozšěrjowaše so po 1. swětowej wójnje po cyłej Němskej. Wšo, štož njebě němske, njedosta statnu podpěru. Wutworichu so militaristiske towarstwa prawicarskeho a ekstremistiskeho razu. Tutych so wjetšina Serbow zdalo waše. Serbscy Sokoljo so tajkim politiskim hibanjam samo napřećo stupichu. Zdobom bě za serbsku młodžinu Serbski Sokol wěsty schow před tajkimi anti-słowjanskimi zjednoćenstwami.

W Sokole zjednoćichu so młodzi ludžo wšelakeho politiskeho a socialneho zhladowanja. Runje tuta toleranca, zapřijeće wšelakoromyslacych do zhromadnosće w sportowanju a hajeńnju serbskeje rěče a kultury, stwori sportowe zjednoćenstwo k najskutkownišej a najsylnišej organizaciji serbskeho narodneho hibanja.

Wopačny posudk

Mnozy čłonojo Sokoła, wosebje z kónčin, hdžež bě industrija sylnje zakótwjena kaž wokoło Wulkeho Čiska, Delnjeho Wujězda, ale tež z Malešanskeje kónčiny, běchu džěłacerjo abo ratarscy džěłacerjo. Tući běchu zwjetša tež w džěłarnistwach a w stronach KPD abo SPD organizowani abo swojeho socialneho pochada dla z nimi sympatizowachu. Tući mějachu přez sokołsku organizaciju krute zwiski k tamnym křesćanskim serbskim sportowcam. Tuž bě Serbski Sokol zhromadženstwo wšěch derje zmyslenych a młodostnych wšelakeho swětonalada. To bě w Serbach jónkrátne, zo jedna organizacija ewangelskich

a katolskich, njewěrliwych, komunistow a socialdemokratow, konserwatiwnych a liberalnych kaž tež mužow a žony zjednoći.

Strona KPD sama pak w Sakskej Serbski Sokol wopak posudžowaše. Tak mjenowaše jeje frakcija w Sakskim krajnym sejmje, jako wona 1927 swój naćisk zakonja za škit a spěchowanje serbskeje narodnje mjeńšiny předpołožići, Sokol jako fašistiski. Starosta Serbskeho Sokoła Jakub Šajba so přećiwu tajkemu wopačnemu hódnoćenju wobaraše. „Serbske Sokolstwo so hišće ženje njeje fašistiskemu systemej tež někak bližilo“, wón mjez druhim w Sokołskich Listach pisaše. „Nawopak,

Serbscy Sokoljo w Juhostowjanskej před wopytom Kosoweho Pola 1928

Skupina serbskich Sokolkow a Sokolow, kotraž so 1930 w Radworju za wšosokołski zliět w Bělohrodze přihotowaše.

stojimy z našim zaměrom z nim w najwjetším kontrašće.“

Nadpady w nowinach

Z tym za Serbski Sokol swój słowjanski charakter wuzběhowaše, bu wón za to wot tehdyšeho stata nadběhowany. Wosebje měřjachu so přečiwo njemu sylnje prawicarsko-radikalne organizacije. Masiwnje ščuwachu někotre němske nowiny přečiwo sokołskemu hibanju a mjenowachu je instrument Čechow. Do tajkeho anti-sokołskeho nadběha poda so wosebje tež nowina „Deutsche Turnerzeitung“. Často dyrbjachu „Sokołske Listy“ k najwšelakorišim wozjewjenjam stejišćo zabrać, zo bychu Serbja a tež druzy wo čistej wěrnosći zhonili. Spočatk 30tych lět zašłego lětstotka z přiběracym nacionalsocializmom ščuwańca w nowinach dale stupaše. Do njeje zarjadowachu so tehdyše lokalne nowiny.

Jako so delegacija Serbskeho Sokola na IX. wšosokołskim zliěće 1932 w Praze wobdźěli, přiběraču přisłodźenja. Tola Sokol zamó so přečiwo tajkim nadpadam wuspěšnje zakitować. Wosebje komentary zamołwiteho redaktora Sokołskich Listow Měrcina Nowaka-Nječorńskeho wotkrychu woprawdźity zeřharny wotpohlad njeprěćelow sportoweje organizacije. Tute chcychu Sokol zničić wědžo, zo změja potom lěp-

še wuměńjenja zgermanizowanja młodźiny w dwurěčneju Łužicy.

Zražka w Malešecach

Bohužel njewosta jenož při ščuwańcach a słownych hroženjach w němskich medijach. Jako wliw nacionalsocialistow džen a bóle přiběraše, kopjachu so nadpady na zwjazk Sokola a dóńdže wjacekróć k zjawnym zražkam. Tak nasta 1932 w Malešecach wulka bijeńca mjez SA-mužemi na jednej stronje a Malešan-skimi Sokolami kaž tež Reichsbannerami-socialdemokratami na tamnej stronje. Brunacy chcychu wotpohladnje jich zhromadźiznu mylić a jej zadźewać. Tež před swjatočnym wotkryćom Handrija Zejlerjowego pomnika dnja 30. awgusta 1931 we Łazu rozwi so strašna situacija. We wsy załoženej prawicars-

Serbscy Sokoljo njebojachu so 1931 při wotkryću Handrija Zejlerjowego pomnika we Łazu w swojej swjědźenskej drasće čestnu strážu stać.

Nawodnistwo Serbskeho Sokola staraše so stajnje wo dorost a organizowašo tež wulět za Sokolatow do Miadeje Boleslawy. Wulět nawjedowase dr. Herman Šiřca.

sko-ekstremistiskej skupinje „Stahlhelm“ a „Hitlerskich“ hrožeštej z krejprelecom, zwěrja-li so serbscy Sokoljo w swjedženskich drastach do Łaza. Přez wutrajne skutkowanje wosebje tehdyšeho Łazowskeho serbskeho ewangelskeho fararja Jurja Malinka a tamnišeho předstejićela Błažija k tomu nje-dónđže.

Njepřečeljo Sokoła wuži-wachu wšitke składnosće sportowej organizaciji zeškodžeć. Tak zničichu w nócnych hodžinach w někotrych jednotach sportowe narjady. Policiji běchu tajke nadpady smorže. Wona pře-ćiwo nim njezakroči. Tak pisachu „Sokołske Listy“ mjez druhim wo zničenju sportowych narjadow w Lichańskej jednoće: „Zamołwići za zničenje sokołskich nastrojow w Lichanju pak su předewšěm ći, kiž w nowinach a druhdže na

šamałe wašnje přećiwo serbskemu Sokołej šćuwaja. Přećiwo nim smy bohužel bjez mocy, dokelž wyšnosće wězo přećiwo tajkim šćuwakam njezakročeja.“

Tajne slědženja

Tak mjenowana tajna „Wendenabteilung“ w Budyšinje běžnje wo sokołskim džěle a zwiskach do słowjanskeho wukraja informacije zběraše. Tak poda na přikład 13. julija 1925 policist Giersch na Budyske hejtmanstwo wo sokołskej jednoće w Poršicach, zo ma wona tuchwilu 27 sobustawow a zo nawjeduje ju Arnošt Šewc z Poršic. Skałar Awgust Krawc z Krakec je jeje načolnik. Wěsty žandarm Schiller z Róžanta zdžěli 26. apryla 1925 do Budyšina, zo su so dnja 8. februara 1925 Mikławš Čemjer, Jurij Čornak, wobaj z Ralbic, a Jakub Šořta z Łazka na ćěłozwu-

čowanski kurs do Prahi podali. Zdobom informowaše wón wo ličbje sobustawsta a kelko čłonow bu znowa w Ralbičanskej jednoće nawabjenych. Podobne tajne informacije dósta Budyske hejtmanstwo tež wo dalšich jednotach. Wo tajkich slědženjach we Wotrowje pisachu 1924 „Serbske Nowiny“: „Jara derje by było, hdy by policija swoju starosć a kedźbnosć za wšoněmski zwjazk, na přikład: Jungdeutscher Orden, Wehrwolf, Stahlhelm a druhe položila. Tute přihotuja młodžinu na wječersku wójnu, chcedža tak připódla republiku powalić a Hollenzolleram zaso na trón dopomhać a w zymsle Ludendorffa a Hitlera skutkować.“ Zajimawe zdobom je, zo zwjetša tam, hdźež sokołske jednoty skutkowachu, němske sportowe towarstwo „Allgemeiner Deutscher Turnverein“ wutworichu. Jeho zaměr zdobom bě, młodych Sokołow wotwabić. Wšako dóstawaše tute němske turnarstwo statne financowanje. Z tym měješe wone wjetše móžnosće a wjace sportowych poskitkow hač Serbski Sokoł. Serbska sportowa organizacija pak z wulkim napinanjom zamó, tež napřećo tutej situaciji cyłkownje dosć derje wobstać.

Alfons Wićaz /
foto a repro: archiw A. Wićaza

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łužisko-serbski sokolski zwjazk (14)

Rozdwojenje a wobaranje

Serbski Sokół storči ze wšeho spočatka swojeho skutkowanja we wěstych kruhach na antipatiju. Hižo do jeho založenja w léce 1920 namołwi zastupnik němskeho diplomatiskeho zastupnistwa w Praze, wěsty knjěz Wever, wonkowny hamt w Berlinje, zo měła so na we Łužicy nastawacu sokołsku organizaciju kedźbność złožić a zo měli wyše němske cyrkwinske instancy na to džiwać, zo so tam duchowni njezasadza, kotřiž móhli přez swój studij w Praze serbskim katolskim wěriwym „čěski duch“ sposrědkować.

Tuž měješe Mišnjanske biskopstwo w Serbach germanizaciju sobu podpěrować. Hižo spočatk 20tych lět zašeho lětstotka pisaše w Čechach skutkowacy serbski jezuit, pater Klemens Michał Rab, w časopisu „Katolski Posoł“ zahoriće wo čěskim sportowym towarstwje „Orel“ a w tutym zwisku swoje rozmyslowanje wo tym, zo měło so katolske sportowe zjednoćenstwo tež w Serbach pod mjenom „Worjoł“ wutworić. Jemu dźeše wo to, zo njebychu

młodži serbscy katolikojo Serbskemu Sokolej přistupili. Wšako hódnoćichu někotři serbscy duchowni tute towarstwo cyle wopak. Myslachu sej, zo wone tež do swojeho skutkowanja runja čěskemu Sokolej ideje čěskeho reformatora Jana Husa zapřija. Příkladny zhladowanja, wosebje tež Budyskeho biskopskeho ordinariata, bě, zo hotowaše so Serbski Sokół w léce 1926 na VIII. wšosokołski zjězd do Prahi. Tutón zjězd měješe w swojim programje mjez druhim tež počesćenje reformatora Jana Husa. Tak wuda 16. meje 1926 ja-poštołski nuncius w Berlinje a arcybiskop Sardeski, Eugenio Pacelli, pozdžiši bamž Pius XII., na arcybiskopow

a biskopow Němskeje wukaz: „Ja mam wot Swjateho Wótca poručnosť, najdostojnišich knjězow arcybiskopow a biskopow Němskeje na to kedźbnych sćinić, zo katolikam tajke wobdźělenje dowolene njeje.“ Tutón wukaz Budyski ordinariat dale rozšěri a přikaza serbskej duchownej konferency, „ze swojim cyłym wliwom na to skutkować, zo w Serbach wobstojace katolske čěložwučowanske towarstwa mjeno Sokół na kóždy pad wotpołoża a sebi druhe přihódne mjeno připołoża ... Tež njech so naši serbscy katolikojo wot interkonfesijsnych a druhowěriwych čěložwučowanskich towarstwow, kotrež mjeno Sokół maja, wotdźeržuja.“

W sokolskej jednoće Haslow bechu jenož młodži katolscy Serbjaj. Wonj pak so rady šo ze swojimi ewangelskimi bratrami w Sokole wubědžowachu.

Serbskí Sokol 1932 w Praze. W lécu 1926 njewobdželi so wón na stawjenju reformatora Jana Husa we wobłuku VIII. wšosokolskeho zléta.

Přečiwo wobdželenju na Praskim zléće

Serbska duchowna konferenca na to reagowaše a w Katolskim Posole z 12. junija 1926 nimo hižo mjenowaneju pismow nunciusa a biskopskeho ordinarjata swojske pismo doda. W nim so znowa žadaše, na žadyn sej na Praski zléť doječ a zo měli katolske sokolske jednoty mjeno wotpožić a so tuteje organizacije zdalować. Časopis „Sokolske Listy“ (čísło 6/1926) k tomu pisaše: „Tuto třeće wozjewjenje měješe ze swojimi podpismami mjez katolskim ludom wopačne měnjenje zbudzić, jako bychy je wšitcy serbscy fararjo jenomyslnje dobroprajili a ze swojim podpismom wobkručili. To pak je přečiwo wěrnosći!“ Bě wšak znate, zo běchu tajcy duchowni kaž Jurij Delan, Jakub Šewčik, Jurij Kral k Serbskemu Sokołej tolerantnje nastajeni. Pater Romuald Domaška na

příklad prošeše serbskich młodźencow, nic do němskeho turnowanskeho towarstwa zastupić, ale za to do Serbskeho Sokoła. Mnozy Serbja, wosebje pak katolscy Sokoljo, so přez tajke wozjewjenje duchowneje konferency rozhorichu, wosebje tež tohodla, dokelž mjenowaše so Sokol w přinoškach jako podobny tym šowinistiskim a fašistiskim organizacijam kaž na příklad Stahlhelm a Wehrwolf. Sokoljo njedachu sej tajke wumjetowanje lubić, za kotrymiž steješe předewšěm tehdyši Ralbičanski farar a arcyměšnik Jakub Žur. Nastawkam přečiwo Sokołej w „Katolskim Posole“ stupi so tehdyši zwjazkowy starosta a kruće wěriwy katolik Michał Nawka raznje napřečo. Tež w Ralbicach so Sokoljo wobarachu. Starosta tuteje jednoty Jurij Žur zwoła na 29. junija 1926 na zhromadźiznu za wšitke jednoty w katolskich wsach. Wón tež wosadneho fararja

přeprasy. Přitomni zasudžichu, zo staji so Sokol do zwiska z fašistiskimi towarstwami. W žiwej diskusiji bě sej Michał Nawka žadał, zo nima so nchtó do naležnosćow serbskeho sportoweho zjednoćenstwa tykać. W nim njehrozy za katolskich Serbow žadyn strach, wuzběhny zwjazkowy starosta Sokoła Michał Nawka tehdy. Ale wšitcy měli za swój serbski narod kruće hromadže stać.

Na tutej zhromadźiznje wobzamknychu, zo wobdžela so tež katolscy sobustawojo na VIII. wšosokolskim zléće w Praze, nic pak na Husowym swjedenju dnja 6. julija.

Namjet wutworjenja župy

Po Ralbičanskej zhromadźiznje njewustupichu hižo wjace tak masiwnje přečiwo Sokołej. Tola pater Rab z Čech namjetowaše nětko „lěpšeho organizowanja džěta towarstwa dla“, zo by so załožiła župa, w kotrejž měli so zjednočić wšitke katolske jednoty. Tole pak woznamjenješe přenju kročel k scěpjenju organizacije Sokoła. Za załoženje župy wupraj so we wjacorych přinoškach tež tehdyši redaktor „Katolskeho Posoła“, duchowny Józef Nowak. W jednym tajkim nastawku pod nadpismom „Katolske přeswědčjenje a serbski Sokol“ wón mjez druhim piše: „Dokelž smy w tutym

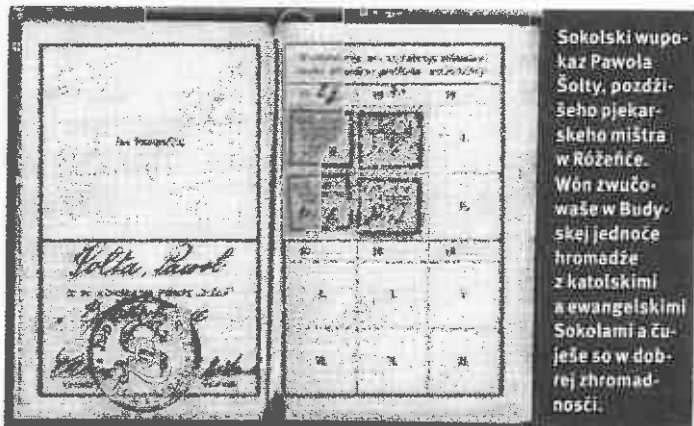
Ewangeliski Měrčin Mjeltka (naprawo) a katolski Józef Nawka (z. wotlěwa) a tamni Sokoljo zwučowachu zhradnje w serbskej sportowej organizaciji.

nastupanju w zbožownym položanju, zo su nawječorne sokołske jednoty nimale čiste katolske a narańše ewangeliske, hodža so tu trěbne wobmjzowanja snadnje postajić, bjeztoho zo by so na wobstojacej organizaciji wjele přeměnić dyrbjało.“ Prašenja rozdwojenja stejachu znova 9. nowembra 1928 w Pančicach na dnjowym porjedže nazymskeje zhradźizny Domowinskeje župy „Michał Hórnik“. Na nej předpožištaj duchownaj Jan Cyž-Hajničanski a Józef Nowak w diskusiji wotpowědny zdžělany namjet. Zastupjerjo předsydstwa sokołskeho zwjazka a serbskeho studentstwa so wothłosowanja k tutej papjerje wzdachu, tamni namjet přijimachu. Župa „Michał Hórnik“ jón potom sokołskemu nawodnistwu spoprědkowa. Prěni zwjazkowy starosta Serbskeho Sokoła, žurnalist Jan Skala, po tutym Pan-

čanskim schadźowanju w „Serbskich Nowinach“ swoje mysle mjez druhim takle zwurazni: „Hižo dlěje hač lěto wohrožuje našu najmódsšu a na wysokim moraliskim schodženku stejacu narodnu organizaciju Serbskeho Sokoła strach konfesionalneho rozdwojenja. Na župnym posedženju župy „Michał Hórnik“ w Pančicach je nětko k wěstym wujasnjenjam dóšlo, kotrež napjateje skedźbliwosće wšěch tych žadaja, kiž su zamołwići za zakito-

wanje našeje narodnosće a wšěch jeje kulturnych kubłow.“

Jako sobuzaložer Serbskeho Sokoła Jan Skala w swojim přinošku jasnje wuzběhny, zo njeha serbska čěložwučowanska organizacija so nikomu napodobnić, tež nic čěskosłowakskemu, pólskemu abo boħarskemu Sokołej. Wón piše: „My, kiž smy ‚Serbski Sokoł‘ založili, mějachmy jenož serbske potřebnosće a serbske poměry před woćomaj. A tute serbske poměry pokazowachu nam tehdy kaž dženasa konfesionalne prašenja z čisće narodnymi interesami do přirunowanja a wuběhowanja stajec ... Nichtó ze založerjow sebi njeje na to pomyslił, spěchowanje narodnosće jako konkurencu přećiwu spěchowanju nabožnosće postajić.“ Wšě tute ataki rozdwojenja Sokoła polěkowachu bohužel sobu pozdžišemu rozpušćenju Serbskeho Sokoła.

Sokolski wupokaz Pawola Šolty, pozdžišeho pjekarskeho mištra w Róžeńce. Wón zwučowaše w Budyjskej jednocě zhradnje z katolskimi a ewangeliskimi Sokolami a čuješe so w dobrej zhradnosći.

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łużisko-serbski sokolski Zwjazk (15)

Akcije šćěpjenja

Nadběhi přećiwo Serbskemu Sokolej njepopušćichu. W Kamjenskej Domowinskej župje „Michał Hórnik“ přejachu sej džělenje sportoweje organizacije do katolskeho a ewangelskeho džěła. To samo zwjazkowe předsydstwo Sokola na swojej hłownej zhromadźiznje 3. februara 1929 pohnu, namjetować wutworjenje třoch župow. Tola přítomni zastupjerjo sokołskich jednotow přećiwo tomu raznje wustupichu, tak zo předpołożeny namjet jednohłósnje na pozdžiši čas jeho wobjednanja

Na poslednim zwjazkowym sokolskim zléče 1931 w Radworju wobdźělichu so wšitke sokolske jednoty z ewangelskeje a katolskeje kónčiny, tež holcy w katolskej serbskej narodnej drasće. Takle demonstrowachu tehdy hišće jednotu Serbskeho Sokola.

přestorčichu. Hłowna zhromadźizna wobroći so z listom na župu „Michał Hórnik“, zo je Sokol za kubłanje ćěła a ducha, w kotrymž maja katolscy kaž tež ewangelscy Serbja swoje městno. Sokol njepřekuje, „zo sobustawy swoje nabožne winowatosće napřečo cyrkwi swěru dopjelnuja“. Tuž njeje trjeba Sokol do dweju wotdželow rozdwojić“, rěkaše w lišće.

Přizwolenje namjeta

Při wšej w lišće zwuraznjenej rozsudźenosći počachu w zwjazkowym předsydstwje sportoweje organizacije

někotři wodzacy Sokoljo nastupajo namjetej rozdwojenja župy „Michał Hórnik“ tola chablać. Tuž steješe namjet wutworjenja župow léto pozdžišo, 9. februara 1930, znowa na dnjowym porjedže hłowneje zhromadźizny Serbskeho Sokola. Na nej wuwi so horca diskusija. Wjetšina přítomnych pak namjetej na kóncu přizwoli. Zwučowanske wokrjesy pak dale wostachu a běchu njewotwisne wot župow. Zarjadowanja župow přewza župne předsydstwo, kotrež wobsteješe ze starosty, měststarosty a zapisowarja. Jich wolachu čłonojo w župje zjednočenych sokołskich jednotow. Župa bě w organizatoriskich prašenjach wot zwjazkoweho nawodnistwa sportoweje organizacije njewotwisna. Zwjazk měješe jenož prawo a winowatosć so wo to starać, zo matej so župa a wokrjes po wustawkach a postajenjach zwjazkoweho předsydstwa a jeho hłownych zhromadźiznow, z wuwzaćom nabožnych prašenjow. Dotalny poměr jednotow k zwjazkej měješe wostać njepřeměneny.

Założenje župow

Oficialnje bu přěnja župa w serbskim sokołskim zwjaz-

W léče 1926 wotmě so w Malešecach zléč Sokolatow. Tam wobědźowachu so mjez sobu w přečestwje ewangelscy a katolscy Sokolata.

„We wobłuku župy „Čišinski“ wuhotowaše tež Radworska sokołska jednota swoj swjedžen, hódžež zapřija do svojich zwučowanjow Sokolatow a holcy w narodnej drasće.

zku, kotruž pomjenowachu župu „Čišinski“, 14. decembra 1930 w Chróścicach, wutworjena. Zastupjene běchu tam jednoty Ralbicy, Haslow, Pančicy, Radwor, Chróścicy a Njebjelčicy. Kulowska bě so zamołwiła. Jednota z Wotrowa njebě nikoho póstala. Na załožen-skim posedženju wobdźělichu so zwjazkowy starosta Jakub Šajba, zwjazkowy načoinik Jan Meškank a zwjazkowy zapisowar Pawoł Krječmar. Do župy přiwzachu wšitke wosom jednotow z katolskich kónčin. Jako župan bu Filip Jakubaš z Njebjelčic wuzwoleny. Městožupan bu Franc Natus z Chróścic a zapisowar Jan Handrik z Bronja. Z tym bě přenja kročel rozdwojenja Serbskeho Sokoła zwoprawdžena. Mnozy Sokoljo wšak tutomu wuwicu prawje njewěrjachu. Byrnjež wobzamknjene bě,

zo maja so tři župy hač do hłowneje zhromadźizny spočatk lěta 1931 wutworić, dónđe hakle krótko do njeje, 1. februara 1931, k załoženju sokołskeje župy „Lubin“. Tutu nawjedowaše jako župan Měrcin Nowak-Njehorňski.

Městopředsyda bu Pawoł Lubjeński z Bukey a zapisowar Arnošt Lorenc z Budy-

šina. Do župy słušachu jednoty Budyšin, Bukey, Hrodžišćo, Chwačicy, Ličaň, Malešecy, Poršicy, Rakojdy a Sowrjecy. K załoženju třećeje župy pak njedónđe. Tohodla bu po horcej diskusiji na posedženju předsydstwa a wuběrka sokołskeho zwjazka 11. oktobra 1931 w Budyšinje wobzamknjene, jednoty Komorow pola Rakec, Wulki Čisk a Delni Wujězd do župy „Lubin“ přizamknyc. Dalšim wuprajenjam přećiwu Sokołej a šćěpjen-skim wotpohladam, wosebje w Katolskim Posole, njepokazachu jeho nawodni funkcionaroyo kaž na přikład Jakub Šajba a Jan Meškank hižo dosć rjapa, ale počachu samo chablać.

Horce rozestajenja

Na posedženju předsydstwa a wuběrka sokołskeho zwja-

Na zwjazkowym sokołskim žiće 1931 w Radworju wobdźeli so tež delegacija z Prahi z dr. Vladimírom Zmeškalam na tole (3. wotlěwa), kotruž přewodźeše serbska Sokolka Elza Janakowa z Budyšina.

zka 22. januara 1933 w Budyšinje steješe w srjedźišću prašenje wotščěpjenja katolskich jednotow Sokoła.

Hewak wo jednotu Sokoła stajnje wojowacy Jan Meškank nadobo předpołożeny program přeorganizowanja katolskich jednotow do samostatnej organizacije podpěrowaše. Sokołske mjeno a jeho ideja měła so wotpołožić, zo bychu w sportowej organizaciji tež duchowni sobu džěłać móhli, rěkaše w tutej papjerje. Jan Meškank zwurazni, zo chcedza katolske „zwučowanske towarstwa“ w někajkej formje hišće dale hajić wěsty zwisk z jednotami w ewangelskich kónčinach, a to pod „neutralnym techniskim wjednistwom“. Na to jemu Měrćin Nowak-Njehorński w mjenje župy „Lubin“ wótrje znaprěciwi. Wón tute namjety šwikaše a zwurazni, zo zastupuje wón při padže wotščěpjenja katolskich jednotow wot Sokoła džělenje bjez dalších zwiskow. Namjety Meškanka podpěrowaše starosta župy „Čišinski“ Filip Jakubaš. Přeciwo šćěpjenskim wotpohladam wuprajichu so raznje wšitcy zastupjerjo jednotow župy „Lubin“, zwjazkowy jednaćel Gustaw Janak a wosebje tež zastupjerjo Ralbičanskeje jednoty ze starostu Jurjom Žurom na čole.

Zwjazkowy starosta Jakob Šajba, kotryž je so lěta wo-

porniwje za Sokoł zasa-
dźował a sprawnje wo jeho jednotu wojował, zwurazni na posedženju swoju bjezradnosć. Na kóncu bu dojednane, wo namjeće rozdwojenja na hłownej zhromadźiznje dnja 5. měrca 1933 wothłosować.

W župje „Lubin“ so Sokołjo na swoim posedženju 8. januara 1933 ze šćěpjenskim prašenjem zaběrachu a tute raznje wotpokazachu. Jan Meškank pak 15. januara 1933 w Chrósćicach na zhromadźiznje župy „Čišinski“ znowa swój šćěpjenski program přednjese. Za njón pak přewjele zrozumjenja njenamaka, wosebje nic wot zastupjerjow Ralbičanskeje a Radworskeje jednoty.

Tola nastawacy fašistski stat, kotryž tež sokołske hibanje zaměrnje přečušlowaše, a dalše ataki ze stron

wotščěpjenskeho hibanja wohrozychu džen a bóle cyłk Serbskeho Sokoła. Na hłownej zhromadźiznje sokołskeho zwjazka 19. měrca 1933 w Budyšinje pak wjetšina dospołnemu wotščěpjenju katolskich jednotow přizwoli. Tute wotpołožichu swoje sokołske mjeno. Župa „Lubin“ jón pak sej wobchowa. Zwjazkowy starosta Sokoła bu nětko Pawoł Lubjeński, městostarosta Měrćin Nowak-Njehorński, zwjazkowy načolnik Měrćin Mjeltka, zwjazkowy jednaćel wosta Gustaw Janak, zwjazkowy zapisowar bu Pawoł Grojlich a knihownik Arnošt Lorenc.

Po tutej hłownej zhromadźiznje zeńdžechu so 22. měrca 1933 w Chrósćicach zastupjerjo župy „Čišinski“, mjez nimi tež duchowni. Župan Filip Jakubaš rozložo

Radworska sokolska skupina bě spočatnje přeciwo šćěpjenju Serbskeho Sokoła. Na kóncu pak přendže do němskeho katolskeho sportoweho zjednoćenstwa Deutsche Jungkraft (DIK).

Wo stawiznach sportowego towarstwa

Łužisko-serbski sokołski Zwjazk (16/kónc)

Zajězd na Praski zělť

Po rozpušćenju Łužisko-serbskeho Sokołskeho zwjazka w lěće 1933 sportowachu bywši katolscy serbscy Sokoljo hač do wubuchnjenja Druheje swětoweje wójny w nowozaloženych skupinach katolskeho sportowego towarstwa Deutsche Jungkraft (DJK). Po wójnje spytachu w Hornjej Łužicy znowa sokołske hibanje založić. Tuž organizowaše tehdyši jednacel Serbskeho Sokoła, Gustaw Janak z Budyšina, zajězd na XI. wšosokołski zělť do Prahi. Na njón poda so wot 2. do 8. julija 1948 227 wosobow sylna serbska delegacija młodostnych

z Budyskich, Kamjenskich, Wojerowskich a Běłowódžanskich kónčin. Čěskosłowakska wojska administracija w Berlinje-Dahlemje a sowjetska wojska administracija w Němskej wustajištej k tomu trěbny wizum. 2. julija rano w 5.15 hodź. podachu so młodostni z čahom z Budyšina přez Bad Schandau do Prahi, hdžež jich popoždnu na Masarykowym dwórnišću witachu. Tam wobdžěli so serbska delegacija na wulkim swjedženskim čahu. Zahorjeni nawróćichu so hólcy a holcy do Łužicy. Z přewzaćom statnjeje mocy přez komunistow w Čěskosłowakskej bu tamniši Sokoł bórže jako nacionalistiski wotkołkowany. To-le k tomu dowjedže, zo nje-

dowolichu z tuteje a dalšich přičin tež we Łužicy znowazaloženje Serbskeho Sokoła.

Hač dosrjedź 70tych lět zašleho lětstotka bu tehdyše serbske sportowe towarstwo w politiskim žiwjenju Łužicy jako nacionalistiske a z tym „reakcionarne“ hódnoćene. Hakle serija „Doprědkarscy Sokoljo – sobutwórcy stawiznow a přitomnosće“, kotraž wozjewi so wot 1978 hač do 1982 w pokročowanjach w přiloze „Předzěnak“ bywšeho dženika „Nowa doba“, tu portretowachu so bywši Sokoljo a bywše Sokołki, zamó wuznam a wobličo tutoho zwjazka na dobro serbstwa zaso do praweho a dobreho swětła stajić. Na kóncu tutejch nowinskiich wozjewjenjow rozsudži so wulki džěl tehdyšeho nawodnistwa Domowiny a cyła redakcija „Noweje doby“ k tomu, w nowinje předstajenych člonow – Sokołow na džakne zarjadowanje dnja 10. měrca 1982 do Budyskeho Serbskeho domu přeprósyc. Tehdyši šefredaktor Noweje doby Sieghard Kozel zwurazni w swojim powitanju mjez druhim, zo je sej redakcija wulke mysle wo tym činiła, kak mjenowanu nowinsku seriju hódnje

Trubjerjo čěskosłowakskeho Sokoła zahajichu swjedženski čah na XI. wšosokołskim zělće 1948 w Praze

Bywši Sokoljo Beno Brankačič z Boranec, Jurij Bohot z Kamjeneje z Měrćin Nowak-Njechorński (wotprawa) wobhladaju se na přnim zetkanju bywšich serbskich Sokolow w lěće 1982 w Budyskim Serbskim domje wustajeńcu wo Serbskim Sokole.

zakónčić. „Smy sej myslili, najlěpje je, zo so wšitcy zhromadnje zetkamy, so wuhladamy a wam ze stron redakcije wuprajimy džak za to, zo sće zwólniwi byli, awtoorej serije Alfonsej Wićazej, kotryž je wjele prašenjow měł, porjadnu wotmołwu dać. Haj, bóle hišće, zo sće čas swójeho žiwjenja a skutkowanja zwólniwi byli, sobu zakład za to połožiť, zo móžemy džensa ... runje stać, so njebojeć nadawkow přichoda. Što bychmy džensa byli, njebychuli so tehdom Serbja hromadže namakali, zo by čłowjestwo dopředka kročiło ...“.

Sokołski kašpork (Měrćin Nowak-Njechorński) a Sokoł Jurij (Pawoł Grojlich), kotraž w sokołskim času z tutymaj klankodźiwadłowymaj figuromaj na wsach wustupištaj, přitomnych na swjedženju žortuju a šćipajo powitaštaj. Ansambl Budy-

Wjele mějachu sej bywši Sokoljo Lenka Mjeltcyna z Barta, Lenka Urbanowa z Droždźija a Jurij Šolta z Mješic (wotlěwa) na zetkanju 1982 powědać.

skeje Serbskeje polytechniskeje šule wuhotowa spodobny kulturny program.

Pawoł Grojlich z Bukec so na zetkanju słowa jumaše. „Móžemy być z přikładom ... Wot džensa doma a w našej wokolinje wjace serbujemy!“, mjez druhim namjetowa. Scyła powědaču mnozy přitomni Sokoljo-weteranojo wo swóich dožiwjenjach. Tehdyši předsyda Traktora Ralbicy/Hórki, Jurij Frencl, zwurazni, zo je w swójej sportowej jednotce „sej stworił wěsty sokołski elan, zo bychu so jeho koparjo při sportowanju jako Serbja wuznawali“. Radworčan Mikławš Šolta nadźiješe so, „zo budže naša młoda generacija dale z tajkim elanom stać, z kajkimž smy my stali“.

A Chróšćan Feliks Hajna so wšěm tym podžakowa, „kotřiž su so na Serbski Sokoł dopomnili“.

Přitomny Gustaw Mertin z Delnjeho Wujězda, kotryž je w lěće 1948 před Sakskim krajnym sejmom Serbski zakon wopodstatnił, powědaše, zo pěstowaše do přistupa k Sokołej we wsy w towarstwje „Zahrodka“ serbski

Na přnim džaknym zetkanju 1982 w Budyšinje wuhotowaše ansambl Serbskeje polytechniskeje wyšjeje šule Budyšin weteranam kulturny program.

spěw a „serbske rěčane słowo na jewišću“. „Čujachmy so tež w Sokole derje, dokelž nječujetej se žadyn z nas sam“.

Bronjan Mikławš Buša powědaše, zo je Serbskemu Sokolej stajnje swěru džeržať, „byrnjež pozdžišo čěžko w skale džěłať a samo wěsty čas bjez džěła być. Sokol bě móc, tu nasrěbach sej nowu energiju“.

Wosebitaj zaslužbnej Sokolaj
běštaj mandželskaj Gustaw
a Elza Janakowa

Druhe zetkanje weteranow
Składnostnje 70. róčnicy založenja Serbskeho Sokola je Serbska filmowa skupina pod nawodom dr. Tonija Bruka na zakładze ekspozēja awtora sokołskeje serije w „Nowej dobrej“ stworiť dokumentarny film wo skutkowanju serbskeho sportoweho towarstwa. Zdobom je w léce 1990 w Ludowym nakładnistwje Domowina wušla kniha „Serbski Sokol“ wot Alfonsa Wičaza. Tuž stej redakcija „Serb-

Přitřimowanju dokumentariskeho paska „Serbski Sokol“ pola bywšeho Sokola Mikławša Buše w juliju 1989 w Bronju

skich Nowin“ a Ludowe nakładnistwo Domowina w nowembrje 1990 znowa bywšich Sokołow na swjedzenske zarjadowanje do Budyskeho Serbskeho domu přeprosyť. Wjace hač 40 weteranow bě přichwatať. Tući dožiwichu prapremjeru noweho filma kaž tež knihi wo Sokole.

Mjez přitonymi bě tež Rožčičanski pjekarski mišter Pawoł Šořta. „Mějach stajnje zajim, aktiwnje w kulturnym a towaršnostnym žiwjenju sobu skutkować, dokelž bě mi tehdy hižo wědomo, zo jenož aktiwne sobuskutkowanje pomha serbsku rěč a kulturu w struchłym času potkóčenja wuchować“, bě wón wo Sokole hižo w nowinskej seriji zwurazniť. Wón a wšitcy dašji přitomni radowachu so nad filmom a knihu, w kotrymajž so narodne skutkowanje Sokołčanow wysoce hódnoćitej. „Dyrbimy hladać, zo mło-

džinu zaso za to zahorimy. Tohodla je wažne, zo poda so sokołska ideja do kraja“, rjekny na zeńdženju dr. Achim Nawka z Radworja. Tež bywši Sokol, Radworčan Mikławš Nawka je so nad přeprošenjom do Budyšina wjeseliť. „Sym tehdy w Serbskim Sokole byť. Hdyž so nětko na njón spomina, Sokol zawěsće zaso dale poběži. Naša młodžina měła znowa takle džěłać. Štož smy tehdy měli, měć so na nohi stajić.“ Zetkanje bywšich Sokołow w Budyskim Serbskim domje zbudži wolu do znowa založenja Serbskeho Sokola. Tajcy přitomni młódši aktiwni a zahorjeni sportowcy kaž tehdy w Budyšinje bydlycy Achim Kowar, Pětr Šořta, Pawoł Hejduška a Mikławš Krawc zdžělichu na jubilejnym swjedženju „70 lět založenje Serbskeho Sokola“, zo chcedža tutu swoju wolu zwoprawdźić.

Na druhim zetkanju 1990 w Budyšinje porěča bywši Sokol Pawoł Grojlich z Bukec, tež z Pawołom Šoltu z Rožanta

„Sokol měł so zaso natwaric, ale to pónďže čežko. Młodzi ludžo nimaja na tym tajki zajim“, su jim bywši Sokoljo znapręcili, ale jim wězo za tajke předewzaće tež wjele wuspěcha wupřeli. Tutym štyrjom a dalšim bě wědome, zo je přepodaće sokołskeje stafety džensnišej młodzinje trěbne, zo by so mały serbski lud zaso zhrbał a nabył nowych mocow za dalše byće a traće.

Znowazaloženje towarstwa
Po Budyskim zetkanju bywšich Sokołow w nowembrje lěta 1990 běžachu přihoty za znowazaloženje Serbskeho Sokoła. Dnja 28. decembra 1993 bě tak daloko. Dwace-

ći za sokołsku ideju zahoric, mjez nimi Ralbičanski bywši Sokol Jurij Frencl, zetkachu so w Hórcanski sportowym domje k znowazaloženju. Naměstnica direktora Załožby za serbski lud, Michaela Mošowa, bu z wjetšinu hłosow přitomnych jako starosta znowazaloženého zwjazka „Serbski Sokol z.t.“ wuzwolena. Jeje naměstnik bu Achim Kowar, jednaćel Pětr Šolta, nowinski rěčnik Mikławš Krawc a pokładnik Pawoł Hejduška. 18 přitomnych so do towarstwa zapisa a přiwza tež wustawki. Zdobom bu Jurij Frencl jako čestnohamtski starosta Serbskeho Sokoła wopodstatnjeny.

W lěće 1994 wuńdže přenje čisło časopisa „Sokołske Listy“. Tutón redaktori hač do džensnišeho wuspěšnje Budyšan Mikławš Krawc. W lěće 2003 bu Achim Kowar jako starosta Serbskeho Sokoła wuzwoleny a jako jeho naměstnik Jan Macka z Chrósćic. Jednaćel je dale Pětr Šolta z Budyšina. W lěće 1996 spřistupi Sokol k serbskemu třěšnemu zwjazkej, k Domowinje. Džensa organizuje sportowe towarstwo w Hornjej Łužicy koparske, volleyballowe a škotowe turněry a wuděrzuje z wukrajnymi sokołskimi zwjazkami partnerske zwiski. Byrnjež jemu wjacore sportowe zjednoćenstwa přistupili, njeje Sokol dotal tajku krutu a wobšěrnju organizatorisku a wobšahowu strukturu docpěl kaž swój předchadnik, bywši Łužisko-serbski Sokolski zwjazk. Wažne je tež za was, lube džěći a čitarjo Płomjenja, za kotruž sym tutu seriju wo stawiznach Serbskeho Sokoła napisal, zo so tohorunja za sport aktiwnje horiće. Serbski Sokol trjeba was jako spuščomny dorost, zo by był w přichodže dale wuspěšny. Jeho tehdyše hesło „W strowym čěle strowy duch!“ tež džensa dale płaći. Snadž namaka tón abo tamny zajim a lošt pozdžišo jako młodostny w Serbskim Sokole sobu džělać.